

Om Dronning Dagmar.

Kritiske Bidrag til den danske og til den böhmske Historie.

af

Profesjer Frederik Schiern.

Den geografiske Forsker søger at følge den ukjendte eller urigtigen kjendte Flod tilbage til de Steder, hvor den udmunder i Havet, at udfinde Flodarmenes Forgreninger, at opdage Strommens Løb ogsaa der, hvor den tilsyneladende forsvinder, men i Virkeligheden kun en Tid lang skjuler sin Fortsættelse under Jorden, at trænge frem til de Kilder, hvorfra Floden har sit Udspring. Det er en tilsvarende Interesse, der fængsler ved de Undersøgelser, der stræbe enten at opdage Historiens Kilder eller at udforske og prøve de Forhold, under hvilke disses Traditioner senere have båret sig Vel i forskjellige Retninger. Og ligesom den geografiske Forsker stræber at gjøre de Kort, der meddele hans nye Angivelser, saa fuldstændige og nøiagtige, som Forholdene tillade, saaledes kan den historiske Forfatter, ved sine Angivelser om de undersøgte Kilder, ikke heller tilbageholde en begrundet Stræben efter tilsvarende Nøiagtighed og Fuldstændighed. Derfor vil nærværende Forfatter, ved at skrive de følgende kritiske Bidrag for den danske historiske Forenings Tidsskrift, ogsaa lade det være sig magtpaaliggende her at give de nødvendige Henviisninger efter den samme Maalestok, der i sin Tid fulgtes ved hans første Bidrag til dette Tidsskrift.¹⁾ Skulde dog en eller anden Læser mene,

¹⁾ Et nordisk Sagns Vandringer, fornemmelig med Hensyn til Sagnet om Wilhelm Tell. Historisk Tidsskrift, udgivet af den danske historiske Forening. 1ste Bd. Kbhvn 1840. S. 45—111.

at i det Mindste Henviisningerne til de nordiske Forfattere og deres Skrifter stundom gives med en altfor vidtgaaende Noisagtighed eller Fuldstændighed, da maa dette finde sin Undskyldning deri, at et Par af disse Ark ere bestemte til, om muligt, at naae et fremmed Land, der i det Hele taget viser sig lige saa lidet bekendt med den nordiske Histories Kilder og Hjælpe-midler, som man i Norden hidtil pleier at være ubekendt med de slaviske.

I.

Tre forskjellige slaviske Historieforskere have i den nyere Tid henvendt deres Opmærksomhed paa vor i Kjømpeviserne priste Dronning Dagmar, og forsøgt at begrunde hende en Plads i de böhmiske Přemysliders Stammetræ. Det umiskjendelige Uheld, som disse Forsøg have havt, synes at indeholde en Opfordring til at gjentakke den Kilde i Gründring, der meddeler det ældste og egentligen det eneste Vidnesbyrd om hendes Slægtskab.

Palacky antog, at Dagmar var en Datter af Kong Bladislaw I af Böhmen.¹⁾ Han støttede sig imidlertid her ved ikke paa nogen af den böhmiske Histories egne Kilder, med Hensyn til hvilke han selv tidligere har bemærket, at „vor egen samtidige Historie i Hjemmet forstummer, efter Gerlach, for mere end et halvt Aarhundrede, saa at vi ere tvungne til at søe Efterretningerne om begge de første Otakarer, Přemysl I († 1230) og Wenzel I († 1253), næsten alene af fremmede, utilstrækkelige Beretninger og af de endnu fattigere, hjemmestrevne Diplomer.“²⁾ Og efter at Wocel havde gjort

¹⁾ Palacky, Gesch. von Böhmen. Größtentheils nach Urkunden und Handschriften. Prag. 1844. I. 451.

²⁾ Palacky, Würdigung der alten böhmischen Geschichtschreiber. Eine von der k. böhmischen Gesellschaft der Wissenschaften gekrönte Preis-

opmærksom paa, hvorledes Palackys Mening kom i Strid med al Kronologi, har han selv indseet sin Vildfarelse og offentlig forklaret, hvorledes han var blevet vildledet ved et Citat af Hermann Corner's *Kronike*, som han havde forefundet i *Gelasius Dobners* († 1790) *Annærkninger til Wenzel Hajek's* († 1553) *bohemske Annaler*.¹⁾ *Wocel*, der havde paavist Uholdbarheden af Palackys Mening om Dagmar, men som dog ligeledes havde maattet vidne, hvorledes ogsaa han „trods al Sagen aldeles Intet havde forefundet om hende i den bohemske *Histories Kilder*“, antog Sagen for afgjort ved *Kilderne* til den danske *Historie*, der ifølge ham skulde gjøre det utvils-

---

skrift. Prag. 1830. S. 88. Af den tilføjede *Kronike* af *Abbeden* i den bohemske *Stad Mühlhausen* (bohemske Milewsko, latinsk Milovicium), *Werlach* (f. 1156, d. 1228), haves kun en fuldstændig, men ukritisk Udgave i 1ste Bind af *Gelasius Dobners Monumenta histor. Boemica*. (Pragæ. 1764-86. 40). En anden Udgave, der i kritisk Henseende ikke lader Noget at ønske, men som kun omfatter Aarene 1187-1198, haves fra *Dobrowsky's* Haand i Førelse med den af ham ogsaa udgivne *Historia de expeditione Frederici imperatoris, edita a quodam Austriensi clerico, qui eidem interfuit, nomine Ansbertus*. Pragæ. 1827. De sidste fire Blade af *Abbed Werlachs Kronike* gik allerede til Grunde under *Hussiterkrigen*, og dermed de eneste samtidige bohemske *Annaler* fra *Kong Přemysl Otakar I's* *Regjering*.

¹⁾ *Wocel a Hagek a Liboczan Annales Bohemorum. Nunc plurimis animadversionibus historico-chronologico-criticis aucti a P. Gelasio (Dobner)*. Pragæ 1762-82. 4o. VI, 433. Stedet af *Hermann Corner's Kronike*, der ogsaa vildledte *Palacky*, findes der, hvor *Corner* ved Aaret 868 indsyder sin Udsigt over den ældre danske *Historie*, og hvor det hedder om *Kong Waldemar I* den *Store*: „Defuncta autem Sophia regina Danorum, Woldemarus duxit Dagmar, filiam regis Bohemorum, et non diu post mortuus est.“ *Hermanni Corneri Chronicon ap. Eccard, Corpus historicum medii ævi*. Lips. 1723. fol. II, 487. *Hermann Corner* har i øvrigt medtaget sig selv, fortaavildt han dog paa et andet Sted „secundum *Chronicon Danorum*“ i det Mindste vedsaameget, at det var *Kong Waldemar II Seier*, der agtede *Behmerlengens* *Datter*, om endog denne rigtige *Underretning* hos ham ikke heller er bleven befriet fra andre *Förveglinger*. *Hermanni Corneri Chronicon*. l. c. II, 831.

somt, at Dagmar var en Datter af Kong Přemysl Otakar I af Bøhmen.¹⁾ Men til at antage dette blev han, som Dudík senere med Foie efterviste, alene forledet ved at være bleven staaende ved Dahlmanns Danmarks Historie, forsaavidt denne nemlig nævner nogle af de Hjælpetropper, der deeltog i Slaget ved Lena i Vestergothland i Aaret 1208 som oversendte til Valdemar Seier „fra hans Svigersfader Kong Otakar I“, og ligeledes mellem Vidnerne ved den berømte Afstaaelse af Keiser Frederik II til Valdemar Seier nævner Přemysl Otakar I, Kongen af Bøhmen, som „Valdemars Svigersfader“. ²⁾ Dahlmanns Utring om hine apokryphiske bøhmiske Krigere, der skulde have deeltaget i Slaget ved Lena, hvorefter disse havde været sendte af Kong Přemysl Otakar I, er imidlertid ikke bygget paa nogensomhelst Kilde, og maa desuden, som nedenfor skal sees, ifølge den historiske Sammenhæng nødvendigviis aldeles forkastes. Ligeledes forekommer i Renunciationen i Mey simpelthen „Otacarus, rex Bohemiæ“, uden at der findes Spor til noget Tillæg som Waldemarsocor. ³⁾ Dudík, der saaledes fandt, at den hos Dahlmann

1) Wocel, Kralovna Dagmar. Časopis českého Museum. W. Praze. 1846. IV, 484 sq. (=: Kongedatteren Dagmar. Tidsskrift af det czechiske Museum. Prag. 1846. IV, 484 o. f.). En dansk Ueversættelse har C. Smith givet i Annaler for nordisk Oldkyndighed. Kbhavn. 1847. S. 217 o. f. Med Hensyn til de anførte bøhmiske Ord og Raave maa det her være nok at bemærke, at Lyden c i Bøhmisk svarer til det engelske ch, det italienske ce, s til det tydske sch, det italienske sco, z til det franske j i jardin, jeu, og at r er en inderlig Sammensmeltning af r og z. Denne Lyd er eiendommelig for det Bøhmiske og Poliske, hvor Lyden skrives rz, medens de øvrige Slaver, Russer, Serber, Kroater o. s. v., ifølge Palacky, ikke have den, og i Stedet for samme overalt læse et simpelt r.

2) Dahlmann, Gesch. von Dänemark. I. Hamburg. 1840. S. 360, 362.

3) Thorkelin, Diplomatarium Arna-Magnæanum. Hauniæ. 1786. 4o. I, 94.

og hos Wocel fremsatte Mening ikke af dem var begrundet, men kun viste sig fremsat som en ustøttet Slutning, yttrede derimod først den Formodning, at Dagmar eller Margareta Dagmar, som vore Kilder oftere kalde hende, havde været en Datter af den i Aaret 1189 afdøde Hertug Frederik af Bøhmen, som hvis Datter Dudik nemlig i en Olmüher Nekrolog fra Aaret 1263 havde fundet en vis Margareta anført, der da, i Overensstemmelse med Hertug Břetislav den Førstes pragmatiske Huuslov for alle Přemyslidenes som faderløs funde antages at være bleven opdragen hos Stammens Hoved.¹⁾ Men da Dudik senere selv gjæstede Norden, for i de svenske Bibliotheker at søge efter Bidrag til Mährens Historie under Trediveaarskrigen, blev han under denne Reise gjort opmærksom paa, at man i Norden kjendte den 24de Mai som Dronning Margareta Dagmars Dødsdag,²⁾ hvorimod hiin Olmüher Nekrolog udtrykkelig anførte den 28de Juli som den Dag, paa hvilken Margareta, den böhmiske Hertug Frederiks Datter, havde endt sit Liv. Herved fandt Dudik sig da selv nødsaget til at lade sin Formodning falde, hvorimod han nu med endnu større Sikkerhed antog, at Margareta Dagmar havde været en Datter af den mähriske Hertug Otto IV, den Røde (rufus), der ledsagede den tydske Keiser Henrik V paa dennes første Tog til Italien og der i Aaret 1191 døde af Pesten ved Beleiringen af Neapel.³⁾ Men det maa nu paa dette Sted tilføies, at heller ikke denne Mening paa nogen Maade formaaer at holde Stik. Dudiks eneste Støtte er Thomas

¹⁾ Dudik, Mährens Geschichts-Quellen. I. Brünn. 1850. S. 71 o. f.

²⁾ Cofr. Tabula Ringstadiensis. S. R. D. VI, 280.

³⁾ Dudik, Forschungen in Schweden für Mährens Geschichte. Brünn. 1852. S. 369 o. f. Hertug Otto IV af Mähren maa skilles fra Hertug Otto V af Bøhmen, der ligeledes i Aaret 1191 døde ved Beleiringen af Neapel.

Pessina af Tschorod († 1680), hos hvem han var bleven opmærksom paa, at der tillægges denne Hertug Otto IV af Mähren to Sønner, Ulrich og Vladislav, og en Datter Margareta, „der“, som det hedder, „senere, i Aaret 1205, blev taget til Hustru af Danmarks Konge, Baldemar.“¹⁾ Men uden nu her at dvæle ved, at Pessina naturligviis ikke paa nogen Maade kan gjælde som en Kilde for Dronning Dagmars Tid, er det nok at anmærke, at Dudik, hvis han kun havde læst med større Noisagtighed, vilde have fundet, at Pessina selv ikke lægger Skjul paa sin eneste Hjemmel. Den Hjemmelsmand, der lader Pessina, efter at have nævnt Hertug Otto IV's Datter Margareta, tilføie hine Ord om, at hun „senere, i Aaret 1205, blev tagen til Hustru af Danmarks Konge, Baldemar,“ angives nemlig tæt herved hos ham ligesvem at være „Ericus Daniæ Rex in historia gentis Danorum.“ I den saakaldte Kong Erifs Kronike findes imidlertid i Birkeligheden aldeles ingen Hjemmel for den gjorte Hensførelse,²⁾ og Pessina har

¹⁾ Otto vero IV filios duos: Uldrichum et Vladislavekum, et filiam Margaretham, quam postea, anno 1205, Rex Daniæ Waldemar duxit uxorem. Pessina de Tschorod, Mars Moraviæ. Pragæ. 1677. fol. p. 336.

²⁾ Anno Domini 1205 Rex Waldemar duxit Dagmar, filiam regis Boemiæ, in uxorem. Chronicon Erici regis ap. Langebek, Scriptores rerum Danicarum. Haun. 1772—1834. fol. I, 165. Forsaavidt de gjængse Navne for Kilderne til den danske Middelalders Historie her endnu bibeholdes, bør det dog ei heller her aldeles forbigaaes at erindres, hvor uheldige flere af disse ere. Saaledes hidrørte Benævnelsen Chronicon Erici Regis kun derfra, at Erpold Lindenbruch i sin Dedikation til Kong Christian IV af dens første Udgave (Hamborg 1603 i 4o) yttrede, at denne Historie var forfattet af Kong Eric af Pommern (manus quidem exiguum, sed quod apud Majest. V. (ut spero) maximi precii censebitur, si dixerit ab Erico felicissimæ memoriæ Rege olim conscriptum). Det er imidlertid nu bekiendt nok, at denne senere af Stephanus Worm og saa mange Andre fulgte Angivelse, der er opkommen paa Grund af Slutningsordene til Aaret 1288 om Kong Eric Menves Regjering

saaledes aabenbart med lige saa liden Ret gjort Dronning Dagmar til en Datter af Hertug Ditto IV, den Røde, af Mähren, som den, hvormed Dubik først gjorde hende til en Datter af Hertug Frederik af Böhmen.

Hvad de nordiske Kilder angaaer, gjælder det i øvrigt ikke blot om den saakaldte Kong Eriks Kronike i Særdeleshed, men om dem alle uden Undtagelse, at ogsaa de ikke kjende Dronning Dagmars Forældre. Thi vel ere de — med Undtagelse af den os af Lappenberg meddeelte Kronologi fra Aaret 1188 til Aaret 1319, der ikke engang anfører saameget

(*Haftenus Ericus rex Dacie*), kun er en reen Misforstaaelse, og at Kroniken langt snarere burde kaldes Ny-Klosters Annaler. Saaledes mangler ligeledes, hvorpaa Vesschow (Niels Ebbeßen. *Dansk Folkeblad*, 5te Mæg. 1839 S. 19) først offentlig har gjort opmærksom, ethvert Beviis for, at Thomas Gheysmer i Tdenfe i Aaret 1431 stulde have forfattet det ham tillagte, saakaldte *Compendium historiae Danicae*. Dette *Compendium* synes fuldendt i Begyndelsen af Kong Baldemars Atterdags Regjering, og Antagelsen af Thomas Gheysmer som Forfatter hidrører kun fra en Slutningsbemærkning (*Finis et consumatio hujus Compendii facta est anno Domini 1431 per reverendum ac benivolum fratrem Thomam Gheysmerum etc.*), der ikke betegner Forfatteren til Kroniken, men hvorefter kun Vren for at være Trykbovsmand til det Register, der daaer Kronikens Slutning, ikke vil kunne skrives Gheysmer. Saaledes have de saakaldte *Laurentii Stralii Annales Danici* i Virkeligheden ingen Forfatter af dette Navn, hvorefter Laugebek (S. R. D. III. 302) endaa skriver: „*Laurentius Stralius quis fuerit et cujus me nescire fateor*”, og ligeledes: „*Nisi dicere velis, quod mihi quoque magis placet, Stralium quidem saeculo XVI vixisse, sed longe vetustiore et rebus coarvum exscripsisse annalium conditorem.*” Det rigtige Forfatternavn til disse Arbejder, der formodentlig ogsaa hidrøre fra Ny-Kloster, bortsalder og Titlen paa det af Laugebek benyttede Haandskrift „*Ex Annalibus Laurentii Stralii*” jektlares tilstrækkeligt, idet der her kun bliver Tale om en af Cornelius Hamasert taget Afskrift af Annaler, der tilhørte Laurids Straale til Torpegaard i Jyen, som endte sit Liv den 17de Marts 1596 (*Magazin til den danske Adels Historie*. Kjøbenhavn 1821. I, 109, 119).

om Dronning Dagmar —¹⁾, enige deri, at hun var en Datter af en Konge i Böhmen, men enten have de i denne Henseende tillige en aabenbar grundfalsk, nærmere Angivelse, eller de undlade aldeles at anføre Kongen med noget Navn.

Det Sidste vil man saaledes, ved at gjenneogaa Kilderne's Række i Samlingen af *Scriptores Rerum Danicarum*, finde at være Tilfældet ikke blot med Petrus Olais og Kong Eriks Kroniker²⁾, men ogsaa med de esromske eller lundenfiske Annaler³⁾, Cornelius Hamsforts Chronologi⁴⁾, den nestvedske Anonym⁵⁾, Kroniken fra Aaret 936 til Aaret 1317⁶⁾, Petrus Olais Excerpter af de danske Historikere⁷⁾, det saakaldte Thomas Gheysmers Compendium⁸⁾ af den danske Historie, de islandfke Fragmenter om Danmark's Konger⁹⁾, den sjællandske Kronike¹⁰⁾, de islandfke Annaler¹¹⁾, den danske Kronike fra Aaret 1074 til Aaret 1219¹²⁾, de saakaldte Laurentius Strals¹³⁾ Annaler, den ringstedfke Tavle¹⁴⁾ og de soranske Annaler¹⁵⁾.

1) *Chronologia Rerum Danicarum* hos Lappenberg, *Dänische Geschichtsquellen, ein Nachtrag zu Langebek Scriptores rerum Danicarum. Archiv für Staats- und Kirchengesch. der Herzogth. Schlesw., Holst., Lauenb. und der angrenzenden Länder und Städte.* Nr. Bd. Altona 1834. S. 231.

2) *Petri Olai Chron. S. R. D. I, 121. Chron. Eriki Regis. S. R. D. I, 165.*

3) *Annales rerum Danicarum Esromenses. S. R. D. I, 243.*

4) *Chronologia rerum Danicarum secunda, auctore Cornelius Hamsfort. S. R. D. I, 284.*

5) *Anonymi Nestvedensis Chronologia Danica. S. R. D. I, 370.*

6) *Chronicon Danorum ab an. 936 ad an. 1317. S. R. D. II, 172.*

7) *Petri Olai Excerpta ex historicis Danorum. S. R. D. II, 255.*

8) *Thomæ Gheysmeri compendium historiæ Danicæ. S. R. D. II, 385.*

9) *Fragmenta duo Islandica de regibus Danorum. S. R. D. II, 433.*

10) *Chronica Danorum et præcipue Sialandiæ. S. R. D. II, 624, 625.*

11) *Annales Islandorum Regii. S. R. D. III, 74.*

12) *Chronicon Danicum ab an. 1074 usque ad an. 1219. S. R. D. III, 262, 263.*

13) *Laurentii Stralii Annales Danici. S. R. D. III, 307.*

14) *Tabula Ringstadiensis. S. R. D. IV, 280.*

15) *Annales Sorani. S. R. D. V, 456.*

Det samme gjælder om Slaverkroniken hos Erpold Lindenbruch¹⁾, om Kæmpeviserne²⁾ og Rimmkroniken³⁾.

I Petrus Olais Annaler tillægges derimod den böhmiske Konge, der skulde være Dronning Dagmars Fader, et bestemt Navn. Her anføres Dagmar som en Datter af „Böhmens Konge Johannes⁴⁾“, og den samme Angivelse forekommer fremdeles paa et af Stederne i Hermann Corners Kronike⁵⁾, hvor denne omtaler Kong Valdemar Seier, i den af Langebek aftrykte Genealogi, der opregner de danske Konger indtil Christian den Tredie Tid⁶⁾, i Arild Huitfeldts Danmarks Riges Kronike⁷⁾ og i Holbergs Danmarks Riges Historie⁸⁾. Men

1) Chronica Slavica ap. Lindenbrog, Scriptorum Rerum Germanicarum præcipue septemtrionalium. I. c. 36. Hamburgi. 1706 fol. p. 203.

2) Udvalgte danske Viser fra Middelalderen. Udgivne paa ny af Abrahamson, Myerup og Rahbek. Kbhvn. 1812—14. II, 70—82. Forjaaviddt der her læses „Böhmerlands Dronning“, „Kongen af Böhmerland“, og Omqvæddet „Den Frøken kom af ædle Böhmerland“, kan det fortjene at erindres, at denne Form for Navnet først skrives sig fra Bedel, der skrev „Behemer Land“, hvorimod man i Haandskrifterne af Viserne finder Bejerland, Begerland, Bieerland, Bierland. Dette er imidlertid dog kun den ældre Benævnelse for Böhmen, der, siden de feltiste Bojers Opføld i det hercyniske Stovland, som bekjendt, ogsaa senere blev kaldet Bojo-hæmmum, hos Velleius Paterculus (II, 104), Boi-hæmmum hos Tacitus (Germ. c. 28), Bovi-aiuvor hos Strabo (VII, 4), og Bajas hos Geografen fra Ravenna (IV, 18), og hvorefter Bavierne, som de oprindelige fra dette Land fremtraangte Germaner, i Middelalderen fik deres Navn Baio-varii, det er de fra Landet Baia, idet varii kun er en latiniseret Endelse, svarende til den hyppige angelsaxiske Folkeendelse vare, den nordiske Folkeendelse verjar. Jvnfr. Zeuss, die Deutschen und die Nachbarstämme. München. 1837 S. 367.

3) Den danske Rimmkronike, udgivet af Christian Molbech. Kbhvn. 1825. S. 206.

4) Petri Olai Annales Rerum Danicarum. S. R. D. I, 181.

5) Hermann Corners Chronicon ap. Eccard, Corpus Historicum. II, 831.

6) Genealogia regum et principum christianorum in Dania. S. R. D. II, 164.

7) Huitfeldt, Danmarckis Riges Kronike. Kbhvn. 1652. fol. I, 173.

8) Holberg, Danemarcks Riges Historie. Kbhvn. 1732—35. 4. I, 295.

at denne Angivelse bør forkastes som aldeles urigtig, maa nu anses for aabenbart nok, da Bøhmen hverken i det tolvte eller i det trettende Aarhundrede havde nogen Fyrste af dette Navn. Feiltagelsen opstod vistnok først ved en Forverling af Personer, efter at Kong Valdemar Atterdag havde regjeret i Danmark som Samtidig med Kong Johan (af Luxemborg) i Bøhmen.

Den Sikkerhed har ikke heller meget paa sig, hvormed flere nyere Forfattere af den Grund uden videre Betænkning synes at have været forvisjede om, at Dagmar maatte angives som en Datter af Kong Přemysl Otakar I, at Kongenavnet først fra hans Tid uafbrudt findes baaret af Bøhmens Herskere. Thi vistnok er det saa, at Přemysl Otakar I udtryffeligt lod sig anerkjende som Bøhmens Konge af begge de om det tydske Rige kæmpende Konger, Philip af Hohenstaufen og Otto IV, Hertug af Brunsvig; og vistnok er det ligeledes Tilfældet, at den romerske Kurie først under hans Regjering i Aaret 1204 anerkjendte Bøhmen som et af Kristenhedens Kongeriger, og at Innocents III var den første Pave, der ved en Bulle til ham for alle Tider tillagde Bøhmens Fyrste Kongetitel¹⁾; men, for ei at tale om, at man naturligvis overhoved aldrig med Sikkerhed bestemt kunde bygge paa Brugen af en Titel i saa fjerne Kilder, som vore, har man her ved ofte overseet, at Kongenavnet ikke blot som en personlig Hædersbeviisning af Keiser Henrik IV var bleven den mod ham trofaste Hertug Bratislaw I. af Bøhmen tillagt²⁾, men ogsaa havde fulgt med den Krone, som Keiser Frederik I, Rødsfæg, paa Rigsdagen i Regensburg i Aaret 1158 den 11te Januar høitideligen gav til Hertug Vladislav II. af Bøhmen, eller,

¹⁾ Palacky, Gesch. von Böhmen. II Bd., 1 Abth., S. 58, 65, 67.

²⁾ Cosmæ Chron. Boemorum. l. II, c. 39 ap. Pertz, Mon. Germ. hist. IX. 93.

som han herefter kaldtes, **Wladislaw I**, Konge af Bøhmen, og med det keiserlige Diplom af 18de Januar s. A., der endnu bevares i det keiserlig-kongelige *Geheimarchiv* i Wien, og der udtrykkelig bevidner, at denne Kongeværdighed, som en Len for **Wladislaw's** og den hele bøhmiske Nations troe og vigtige Tjenester, ikke blot gjaldt ham selv, men ogsaa alle hans Efterfølgere i Fremtiden¹⁾.

De nordiske Kilder formaae altsaa lige saa lidet, som de bøhmiske, at give nogensomhelst ret, nærmere Oplysning om Dronning Dagmars Forældre.

Iffun i Tydskland finde vi, at Traditionen om hendes Slægtskab ikke er bleven aldeles fordunklet, og det er mærkeligt, at en af Bøhmens egne, ældre Historiefrivere i denne Henseende formaaer at afgive en veiledende Traad. Dette er nemlig Tilfældet med den bøhmiske lærde Jesuit **Bohuslaw Balbin**, († 1688). I Fortalen til sin *Priisafhandling* over den bøhmiske Histories gamle Kildeskrifter roser **Palacky** hans Patriotisme og store Belæstthed, men henregner ham dog til Historikerne af den kritiløse *Hajek's* Skole, over hvilke han

¹⁾ Debnar, *Historischer Beweis, das Wladislaw II 1158 zu Regensburg gekrönt worden, und das der goldene Reich (Circulus), so ihm und seinen Thronfolgern Kaiser Friederich I ertheilt hat, eine wahre königl. Krone gewesen sei*. Berns Abhandlungen einer Privatgesellschaft in Böhmen. Prag 1775—1784. V, 1—54. Hurter (*Gesch. Pabst Innocenz des Dritten und seiner Zeitgenossen*. Hamburg. 1841—44. I, 178) seiler altsaa, idet han udtrykker sig saaledes, at indtil under Kong **Vremysl Stakar I** havde Bøhmen kun været et Hertugdømme, og „Kongeværdigheden vel undertiden kuyttet til Jorftens Person, men ikke til hans Land“. En tilsvarende Feiltagelse findes ogsaa hos **N. M. Petersen** (*Dronning Dagmar. Annaler for nordisk Oldkyndighed* 1842—43. Kbhvn. S. 5. *Dronning Dagmar og Dronning Bengerd. Danif Føkketalender*. 1843 S. 103), der kalder ham „den første Konge i Bøhmen“, og hos **Abel** (*König Philipp der Hohenstaufe. Mit ungedruckten Quellen*. Berlin. 1852. S. 58). Selv betegner Kongen sig i ikke saa af sine Diplomer udtrykkelig som af Guds Raade *Bohemorum rex tertius*.

bryder Staven for deres Lettroiffhed og hele Utilforladelighed¹⁾. Det vil imidlertid vise sig, at Balbin i det her omhandlede Punkt ikke er utilforladelig, og at han vilde kunne have frelst Nutidens slaviske Forfattere fra deres Wildfarelser og uholdbare Gissninger med Hensyn til Dronning Dagmars Oprindelse. Hos Balbin findes nemlig et Sted, der omtaler, hvorledes Přemysl Otakar I var gift tvende Gange, og hvor Balbin da ikke blot anmærker, at Kongens første Ægteskab med Adela af Meissen endtes med en Skilsmisse, men, medens Johannes Dubravius († 1553) fortæller, at Kongen lod sig stille fra Adela under Paaskud af Ægteskabets Ufrugtbarhed²⁾, veed derimod Balbin efter en „Fabricius“ at kunne melde, at Adela i sit Ægteskab havde født fire Børn, af hvilke en Datter blev gift med Kongen af Danmark³⁾. Gjennemgaaes de talrige Forfattere af Navnet Fabricius, som opregnes hos Jöcher, støder man her paa den meissenske Forfatter Georg Fabricius, der var født i Chemnitz i Aaret 1516, der blev adlet af Keiser Maximilian den Anden, og døde som Rector ved Gymnasiet i Meissen i Aaret 1571⁴⁾. Blandt denne Forfatters mange Skrifter findes ogsaa et Skrift om de saxiske Fyrsters Slægt, og her støder man da paa Hjemmestedet for Balbins Ord⁵⁾. Men Georg Fabricius paaberaaber

1) Palacky, Würdigung der alten böhmischen Geschichtschreiber. Einleitung. S. XVII, XVIII.

2) Sterilitatis prætextu. Dubravius, Historia Bohemica. Hanoviæ. 1602. fol. p. 119.

3) Nominat Fabricius Wratistaum et filias tres, unam nuptam regi Daniæ, alteram Henrico comiti Ortenburgio, tertiam antistitam in coenobio Gerenhrodenci, quæ fuerit inter divas reposita. Balbin, Epitome historica rerum Bohemicarum. Pragæ. 1677. fol. p. 219.

4) Jöcher, Allgemeines Gelehrtenlexicon. Leipzig 1750—51. 4o. II, 481.

5) Adela nupta Premislao Boemiæ Regi, quam, ut Cellenses annales tradunt, ipse repudiavit prætextu propinquitatis, quum ex

sig igjen som sin egen Hjemmel nogle af ham saakaldte „*Annales Cellenses*“. Forgjæves vil man imidlertid hos Forfatterne, der ere ældre end Fabricius, sege at finde disse „*Annales Cellenses*“ trykte. Derimod træffes en Oplysning af Fabricius's Paaberaabelse paa et Sted hos Wilhelm Tenzel, der i en litterær Anmeldelse leilighedsviis har anmærket, at „Fabricius med egen Haand havde affrevet“ en Krenike, der hos Tenzel betegnes som en „*Chronicon Vetero-Cellense*“¹⁾. Heraf læres da tillige, at man gav disse *Annales Cellenses* eller denne *Chronicon Vetero-Cellense* Navn deraf, at man som Forfatter antog en eller anden Munk i det engang ansete Cisterciencerkloster ved Mulda, der oprindeligen kaldtes Celle, indtil man, da flere Klostre af samme Navn opkom i Nærheden, til Hersfel ogsaa gav det Navnet *Alten Celle*. Den af Fabricius og Tenzel nævnte, historiske Kilde er senere bleven trykt, men den har paa flere Steder skjult sig under andre Titler, hvad der ogsaa har bidraget til, at den samme Kilde i sin Tid har fundet tre indbyrdes uafhængige Udgivere. Hos B. G. Struve vil man nemlig kunne finde denne Kilde trykt som en *Chronicon de origine Principum Marchionum Misnensium et Landgravionum Thuringiæ*, hos Schannat findes den under Navn af *Chronicon Misnense*, og hos Ludewig er den udgivet som en *Catalogus brevis Landgravii Thuringiæ et Archiepis-*

---

ea genuisset Vratislaum et filias tres, unam nuptam Regi Daniæ, alteram Henrico comiti Orteburgio, tertiam sacerdotem maximam Gereshodensem, quæ inter divas ibidem fuit numerata. Georgii Fabricii Chemnicensis Originum illustrissimæ stirpis Saxonica libri septem. Jenæ, 1597, fol. p. 355.

¹⁾ Tenzel, Curieuse Bibliothec, oder Verzeichung der monatlichen Unterredungen einiger guten Freunde. Frankfurt und Leipzig, 1704—1706. II, 261.

scoporum Misnensium¹). Skjøndt Ludewigs Exemplar kun naaede til Aaret 1346, Struves derimod til Aaret 1385 og Schannats endog til Aaret 1420, er det dog aabenbart, at der her kun kan være Tale om forskjellige Afskrifter af den samme Kilde, og at vi i denne Kilde have Fabricius's saakaldte *Annales Cellenses* og Tenzels saakaldte *Chronicon Vetero-Cellense*, fremgaaer ligeledes deraf, at man paa alle de nævnte Steder træffer den samme Efterretning om Adelas Børn med Přemysl Otakar I, som Fabricius paaberaabte sig, og hvorefter en af Døtrene angives at have ægtet Kongen af Danmark²). Kilden indeholder iøvrigt just ikke meget om Klosteret Alten-Celle, og som dens Forfatter kunde man maaffee efter et Sted, der dog kun findes i Schannats Aftryk, snarest angive en vis Johan Tilich, Provst i St. Mauricii Kloster i Naumburg. Kildens Alder vilde derefter ikke kunde sættes længere tilbage end til Begyndelsen af det femtende Aarhundrede³). Men paa den anden Side finder man ogsaa i Almindelighed, at denne Kilde paaberaaber og

¹) Struve, *Acta litteraria ex manuscriptis eruta atque collecta*. Jenæ 1713—1720. II, 651 sq. Schannat, *Vindemiæ litterariæ*. Fuldæ et Lipsiæ. 1723—1724. fol. II, 34 sq. Ludewig, *Reliquiæ manuscriptorum omnis ævi*. Francofurti et Lipsiæ. 1720—1740. VIII, 172. Efter disse tre Udgaver, og i større Overensstemmelse med de hos Fabricius og Tenzel brugte Benaævnelser, er Kilden senere atter bleven trykt som *Annales Vetero-Cellenses* hos Mencken, *Scriptores Rerum Germanicarum, præcipue Saxonicarum*. Lipsiæ. 1728—30 fol. II, 377 sq.

²) Struve l. c. p. 676. Schannat l. c. p. 78. Ludewig l. c. p. 180. Mencken l. c. p. 390.

³) *Quarum litterarum tenorem ex post in consilio Friderici Marchionis moderni Ego Johannes Tylich Decretorum Doctor minimus, Præpositus Canoniarum Regular. Monasterii S. Mauricii extra muros Nuemburgenses et in Studio Lipsiensi Lector ordinarius audiivi anno MCCCXIII*. *Chronicon Misnense* ap. Schannat, *Vindemiæ litterariæ*. II, 87.

støtter sig paa en endnu noget ældre, nemlig paa den her saakaldte *Chronicon montis Sereni*. *Mons Serenus* var det latinske Navn for Lauterberg ved Halle; her laa Augustinerklostret Petersberg; og den ommeldte af en Præst Conrad her forfattede *Kronike* findes efter Klosters Beliggenhed snart kaldt *Chronicon montis Sereni*, snart *Chronicon Lauterbergense*¹⁾. *Kroniken* gaaer fra Aaret 1141 til Aaret 1220 og dens Forfættelse henføres af Mencken til den første Deel af det fjortende Aarhundrede²⁾. Og i den træffe vi da endnu den samme Oplysning om Dagmars Slægt³⁾; længere formaae vi ikke at forfølge den tilbage; den saakaldte *Chronicon montis Sereni* bliver, skjøndt den ikke engang meddeler Kongedatterens Navn, den ældste og i Birkeligheden hidtil den eneste Hiemmel for, at vor Dronning Dagmar maa antages for en Datter af Kong Přemysl Otakar I af Böhmen og af Adela af Meisen.

Med Hensyn til den Naade, hvorpaa Dronning Dagmars Forældre her nævnes, kan det iøvrigt fortjene at erindres, at Moderens Navn undertiden findes skrevet *Abda* i Stedet for *Adela*⁴⁾. Navnet er imidlertid det samme, da *Abda* kun er en böhmisk Form for *Adela*, som *Adelaide* en fransk, eller

1) *Chronicon montis Sereni seu Lauterbergense*. Mencken, *Script. rer. Germ.* II, 165—310.

2) *Confr. Mencken l. c. præf. t. II, p. IV*. Giesebrecht (*Wendische Geschichte*. Berlin 1843. III, 349) henfører Forfættelsen til den første Deel af det trettende Aarhundrede, men tilføjer dog ingen Grund.

3) *Adalam duxit Odacarus, qui postea fuit Dux Boemiæ, qui genuit ex ea filium Vredislaum & filias tres, quarum una nupsit Regi Daciæ. Altera Henrico comiti de Ortenberg. Tertia canonizata est in Gerinrode*. *Chronicon montis Sereni* ap. Mencken, *Script. Rer. Germanic.* II, 309.

4) *Breguigny et du Theil, Diplomata, chartæ, epistolæ et alia documenta ad res Francicas spectantia*, Parisiis. 1791. fol. Pars II, tom. II, p. 889.

Adelheyd den tydske. Tvivlsommere er det derimod, om Navnet *Przemyslaw*, som man meget ofte, dog især hos fremmede Forfattere, seer tillagt Faderen, virkelig er det samme Navn, som *Przemysl*. Det maa i denne Anledning bemærkes, at *Palacky* i sin böhmiske Historie, og ligeledes de andre nyere böhmiske Historikere, stedse skrive *Przemysl* ogsaa der, hvor de omtale de polske Fyrster. Omvendt findes i *Lelewels* polske Historie stedse *Przemyslaw*, ogsaa der, hvor *Talen* er om de böhmiske Fyrster. Saaledes møder ogsaa Navnet *Przemyslaw* stadigen i de polske Diplomer, i hvilken Henseende her kun behøver at henvises til de rige Diplomsamlinger af *Tschoppe* og *Stenzel*, af *Grev Raczynski*, og af *Rzyszczewski* og *Muczkowski*. Derimod træffer man i *Boczeks* Samling af Diplomer til *Mährens* Historie stadigen og paa mangfoldige Steder *Przemysl*. Det kunde herefter vistnok synes, som om Navnet selv var eet og det samme, som om *Przemysl* kun var en böhmisk Forkortelse af et Navn *Przemyslaw*, ligesom *Wenzel* er en Forkortelse af *Wenzeslaw*, og hele Forkjellen vilde da ikke være af nogen anden Art, end naar man nu hos de danske Historikere træffer Navnet *Dlaf Hunger*, medens man hos de norske finder Navnet *Dlaf den Hellige*. Men imod en saa fuldkommen Idenditet taler dog ikke blot dette, at medens *Bohmerne* endnu vide at kalde en forhen slavisk, nu fortydsket Stad med Navnet *Przemyslaw*¹⁾, tillagde derimod

¹⁾ Det er Byen *Prenzlau* i *Ufermark*, hvorefter kan henvises til *Sect, Versuch einer Gesch. der ufermärkischen Hauptstadt Prenzlau*. Berlin 1785—87. 4. Hvorledes Navnet *Przemyslaw* i *Tydskland* gik over til det nu som Personnavn almindelige *Prenzlau*, bliver allerede sienlyst i Diplomer fra det tætte Aarhundrede. Saaledes anfører *Bispep Martin* af *Meißen* i et under 9de Juni 1183 udstedt Diplom mellem sine *Bidner* ogsaa *Stiftsfogden* i *Meißen* „*Primozlau*“, men i et to Aar efter, under 2den August 1185 udstedt Diplom af *Dronning Dagmars* Bedstefader, *Markgrev Otto* den Rige af *Meißen*, an-

omvendt Polakkerne allerede en af de ældste, saakaldte tischerweniske Steder Navnet Przemysl¹⁾, men ogsaa og i Særdeleshed den Omstændighed, at ved Siden af den hyppige Endelse slaw, forekommer ogsaa ellers mysl som en særegen Endelse i slaviske Personnavne, saasom i Personnavnene Dobromysl, Godomysl, Gostomysl, Radomysl, Ziemomysl. Vi tiltroe os derfor ikke heller, trods saa mange, især tydske Forfatteres Exempel, Ret til uden videre at ombytte Navnet med Przemyslaw, saalænge de slaviske Hjælpeord, hvortil man her har Udgang, endnu ere saa ufuldstændige og utilstrækkelige, som nu for Tiden. Vi ville her fremdeles beholde Navnet Přemysl, hvis Betydning forklares som den aandfulde, den opfindsomme²⁾.

II.

Chronicon montis Sereni giver os ingen værmere Efterretninger om de Forhold, hvorunder Přemysl Otakars Skilsmisse fra Adela fuldbyrdedes. Disse Forhold kjende vi imidlertid i det Bæsenlige nogenlunde andetstedsfra, og navnlig fra Pave Innocents III's Breve. Přemysl Otakar — en Son af Kong Wladislaw I af Bøhmen og af dennes anden Dronning Judith, en for sin Skjønhed og sin

---

føres den samme Stiftsgeed som Vidne under Navnet „Prynhzlaus“. Schultes, Directorium diplomaticum oder chronologisch geordnete Auszüge von sämtlichen über die Gesch. Obersachsens vorhandene Urkunden. Altenburg & Rudolstadt, 1821—25. II, 291, 310.

1) Byen Przemysl i Gallizien. Jenz. Koepell, Gesch. von Polen. Ister Theil. Hamburg 1840. S. 143, 651. Schafarik, Slavische Alterthümer. Deutsch. von M. von Mehrenfeld. Herausgegeben von H. Wuttke. Leipzig. 1843—44. II, 87, 105, 370.

2) Dubravins, der som saa mange andre latiniserede Přemysl til Premyslaus, skrev allerede: „Quem Prometheus Græci, eum Boieni sua voce Premislaus appellant“. Historia Bohemica. p. 13. Ordet přemysl betyder Eftertanke, Aand, og bruges i den nyere Tid som Betegnelse for Industri.

Kjærlighed til boglig Kunst berømt Datter af Landgrev Ludvig VI af Thüringen — var i sin første Ungdom bleven kuyttet til Adela, en Datter af Markgreven af Meissen, den af sin Bjergværksdrift saakaldte Otto den Rige, og af Hedevig, en Datter af Markgrev Albert der Bår af Brandenburg. Ogsaa Adela stod ligeledes dengang i Ungdommens første Baar, og, saafremt man ellers i denne Henseende tør troe paa, hvad Kong Přemysl Otakar selv skrev saaledes til Innocents III efter deres Egteffabs Ophævelse, var hun med ham nær beslagtet i fjerde Grad, og deres Forbindelse blevet indgaaet uden nogen skriftlig Egteffabspakt og uden Medvidende enten af hans Frænder eller af hendes Slægt. Deres Egteffab angives i det første Commissorium, som Innocents i Maret 1199 lod udgaae angaaende Skilsmisjesagens Underfogelse, at have varet i „over tyve Aar“, medens tvende af hans Buller fra Aarene 1206 og 1210 senere kun udtrykte sig saaledes, at Přemysl havde levet med Adela som sin lovlige Hustru i „atten Aar og derover“. Forudsat altsaa, at det ellers forholder sig rigtigt med Kong Přemysl Otakars Opgivende i hans nys nævnte Skrivelse, at der fra selve den pavelige Stol, førend Innocents i Maret 1198 kaldtes til den, tidligere var bleven gjort Indsigelser mod deres Egteffab, som mellem for nært Beslagtede, kan det i alt Fald ikke nægtes, at Kongen havde nelet længe med den Skilsmisjesproces, som han først lod anlægge paa en Tid, da Adela, som vi have seet, ikke længer stod ene lige over for ham, men i Forening med fire ham fødte Børn. Efter at syv Baroner havde gjort deres Sed paa, at Přemysl og Adela vare beslagtede i fjerde Grad, erklærede Biskoppen Daniel II af Prag, i Forening med flere andre Prælater, Egteffabet for ophævet. Den frænkede Kvinde blev gjentagne Gange ved Bevæbnede forhindret fra at faae Indgang i Retsalen, hvor hun selv vilde føre sin

Sag. Da saaledes endog Netten til at flage var hende negtet i Bøhmen, vendte hun sig til sit Fædrenehjem, til Meissen, medens Kong Přemysl, umiddelbart efter den erhvervede Skilsmisfedom, syntes at forklare sin Bevæggrund, idet han nu strax ægtede Constantia — en Datter af Kong Bela III af Ungarn og Margareta, en Datter af Kong Ludvig VI af Frankrig —, der dog først indvilligede i at forbinde sig med ham, efterat flere Prælater i Ungarn havde beroliget hende med Hensyn til den forudgangne Skilsmisjes kanoniske Gyldighed. Hun fødte ham i de følgende Aar flere Børn, af hvilke Sonnen, Kong Wenzel eller Wenceslaw, Dronning Dagmars Halvbroder, efter Faderens Død (den 15de Decbr. 1230) senere blev Konge i Bøhmen.

I Meissen var Adelas Fader, Markgreve Otto den Rige død i Aaret 1189, hendes Moder, Markgrevinde Hedevig i Aaret 1190, og hendes ældste Broder, Markgreve Albert den Stolte, der indtog Faderens Plads, ligeledes i Aaret 1195. Den yngre Broder, Grev Diderik (Theodoricus) af Weisensfeld, der, ligesom Faderen forhen, under Broderens Leveid allerede havde maatte undgælde for dennes stridslystne Sind, blev ogsaa udelukket fra at arve sin Broder, idet Keiser Henrik VI, uden Hensyn til hans Fordringer, nu lod det rige Meissen bestyre af sine egne Embedsmænd, som et hjemfaldent Rigslehn. Grev Diderik lod sig da i Slutningen af det samme Aar, ligesom Keiseren og saa mange andre tydske Fyrster, paa Rigsdagen i Worms, betegne med Korset af de pavelige Legater, og havde allerede med de øvrige Fyrster tiltraadt Korstoget i det næstfølgende Aar, da han ved den første Efterretning om Keiser Henrik VI's pludselige Død i Messina (den 28de Sept. 1197) ilede tilbage og nu uanfægtet satte sig i rolig Besiddelse af sine Fædres Land. Denne nye, selv af Ulykken prøvede Markgreve af Meissen, eller,

som han udtryffeligen kaldtes, Markgrev Diderik „der Be-
drängte“, viser sig nu som en trofast Støtte for Søsteren,
Dronning Adela, der fra Meissen appellerede sin Sag til
Innocents III, paa samme Tid, som Kong Přemysl fra den
anden Side ved sin Skrivelse til Paven ligeledes i Maret
1199 andrager paa hans Bekræftelse af sit nye Giftermaal
og om Absolution for sit forrige med den Ægtefælle, som man
havde fundet at være ham for nær beslægtet.

Pave Innocents III synes i Begyndelsen at have an-
taget sig denne Sag med den samme Iver, hvormed han
samtidigen optraadte mod den anden navnkundige Skilsmisse,
hvorved Kong Philip II, August, allerede flere Aar tidligere,
Dagen efter sit Bryllup, havde forskudt Dronning Ingeborg,
en Datter af de Danskes Konge Baldemar I og Søster til
de Danskes Konger, Knud VI og Baldemar II Seier, og
hvorefter han, i Stedet for hende, saa Aar senere havde ægtet
Agnes, en Datter af Hertug Barthold IV af Meran. Ogsaa
Ophævelsen af Philip Augusts Ægteskab med Ingeborg var op-
riindeligten bleven indledet ved en geistlig Skilsmisshedom, som
Kongen af Frankrig lod affige af Erkebiskop Wilhelm af
Rheims, og som ligeledes støttedes paa en Paaberaabelse af
et for nært Slægtskab, der idetmindste i dette Tilfælde vides
at have været aldeles falsk¹⁾. Ved Begyndelsen af den samme
October Maaned i Maret 1199, hvori den kraftige Innocents
III, Maret efter at være indtraadt i Pave Goelestin III's Sted,
igjentog sin Trudsel om at belægge hele Frankrig med Inter-
dikt, dersom dets Konge ikke atter tog sin fraskilte Dronning

---

¹⁾ Engelstoft, Philip August, Konge af Frankrig og Ingeborg, Prindsesse
af Danmark. Kbhvn. 1801. S. 81—86. Vnsfr. Géraud, Ingebourge
de Danemarck, Reine de France. Bibliothèque de l'école des
chartes. Deuxième serie. T. I. Paris. 1844. p. 1—27, 93—118.

til sig, udstedte han det første Commissorium i Sagen mellem den bohemske Konge og hans adskilte Dronning, idet han overdrog Erkebiskoppen af Magdeburg, Ludolf, i Forening med Abbederne af Bûrgel og Alten-Gelle, at undersøge Sagen. Og i Midten af October Maaned i det samme Aar skrev Innocents i et Brev til Kleresiet i Frankrig: „Seer nu, hvorledes Bohmens Fyrste, efter hvad vi erfare, har efterlignet den samme Philips, de Franskes Konges Exempel, idet han har forladt sin lovlige Hustru og paa lignende Maade ikke frygtet for at tage en Horqvinde til sig“. Men skjøndt Dronning Adelas Skjæbne endog opfordrede til større Understøttelse, idet hun ikke som Dronning Ingeborg stod barnløs med sin Klage, kom dog den bohemske Skilsmisjesag til at danne en Modsatning til den franske. Skjøndt Adela vedblev at henvende sig til ham, skjøndt den pavelige Legat Guido, Kardinalbiskop af Palæstina, selv færdedes i Prag i Vintren 1202—3, skjøndt vi baade før og senere kjende en Række af nye Commissorier til Erkebiskopper, Biskopper og Abbeder i Tyskland om paa ny at undersøge Sagen, Commissorier, der danne et vigtigt Bidrag til Kundskab om den romerske Curies Forretningssgang paa denne Tid¹⁾, endtes Processen dog først efter tolv Aars Forløb derved, at den forladte Kvinde ved sin Død sparede Paven den mislige Doms Afsligelse. Man tør sikkert antage, at politiske Hensyn her have øvet deres Indflydelse. Under den lange og heftige Strid om det tyske Rige mellem Kong Philip af Hohenstaufen og Kong Otto IV, var det

¹⁾ En Oversigt over de forskjellige pavelige Commissionsrescripter i Sagen mellem Kong Přemysl Otakar og Dronning Adela, gives i tvende Anmærkninger i det ovennævnte Arbejde af Schultes, *Directorium Diplomaticum, oder chronologisch geordnete Auszüge von sämtlichen über die Gesch. Obersachsens vorhandenen Urkunden.* II, 404, 437.

Innocents III magtpaaliggende i Bøhmens mægtige Konge at kunne regne paa en lydlig Støtte for den af de Stridende, hvis Sag den pavelige Stol antog sig som sin egen. Přemysl Otakars Forbindelse med Constantia paabød ogsaa at tage Hensyn til denne hans anden Dronnings Brødre, Kongerne af Ungarn, Emmerich og Andreas II.

Dronning Adela af Bøhmen endte, — omtrent to Aar, førend hendes Datter, Dronning Dagmar af Danmark, fulgte hende i Graven — den 1ste Februar 1211 sine Dage i et Cisterciensernonnekloster i Meissen, som Markgrev Diderik havde anlagt efter sin forladte Søsters Dødsfald¹⁾. Ligesom det

¹⁾ Vivens inter moniales, quibus in urbe Misnia frater domicilium constituere cooperat. G. Fabricii Originum illustrissimæ stirpis Saxonicae libri septem. p. 564. De ejus sententia, ex ipsius dote. G. Fabricii Rerum Misnicarum libri VII, quorum-tres-continent Annales urbis Misniae. Jenæ. 1597. fol. p. 35, 36. Klostret, hvor Dronning Adela døde, laa oprindelig i selve Byen Meissen ved Elben, men blev senere flyttet noget længere derfra til en smukkere Plads, saaledes som dette den 14de September 1217 bevidnes i et Diptem af Biskop Bruno II af Meissen hos Schultes, Directorium Diplomaticum. II, 521. Det mere Kloster ved Meissen, der saaledes rejsedes for Cisterciensnerne, kaldes det hellige Korskloster (monasterium sanctæ crucis) i to Bekræftelsesbreve af Aaret 1224, af Pave Honorius III (hos Schultes, Directorium Diplomat. II, 587—88), og af Biskop Bruno II af Meissen (i Archiv der sächs. Gesch. Gesamtheit von G. A. Arndt. II Th. Leipzig. 1785. S. 273—75). I Knauths Skildring af Klostret Alten-Celle (Des alten berühmten Stifts-Klosters und Landes-Hürftlichen Conditorii Alten-Zella Verstellung. Dresden und Leipzig. 1721. II, 58) hedder det, at Dronningens Lig, da Adela var død i Klostret i Meissen, blev bragt til hendes fædrene Familiebegravelse i Klostret Alten-Celle, „wie Pirnensis bezeugt, und die Wahrscheinlichkeit selbst beystimmnet“. Jeg maa dog tilføie, at jeg Intet derom finder i hine saakaldte Excerpta Saxonica, Misnica et Thuringiaca ex Monachi Pirnensis seu, vero nomine, Johannis Lindneri sive Tilliani Ononastico, hvortil Haandskriftet opbevares paa Bibliotheket i Leipzig, og som derefter findes aftrykte hos Mencken, Script. Rer. Germ. II, 1447—1632.

politisk usselige for Pavestolen i at bevare sig Kong Přemysl Otakars Venstreb og Understøttelse under Kampen om Kronen i Tyskland, er det Hensyn, der væsentligen forklarer Innocents III's større Svaghed under Adels Skismisjesag, saaledes maa omvendt vistnok den Iver, hvormed Diderik „der Bedrængte“ havde antaget denne, fremhæves som en Hovedgrund til det Fjendskab og den hele politiske Holdning, hvormed Markgreven af Meissen under hiin Kamp stadig optræder i Modsetning til Kongen af Böhmen. Da Kampen mellem Kong Otto IV og Kong Philip var begyndt, fandt den første, der i Norden havde en Støtte i Kong Valdemar II Seier, en Tid lang ogsaa Understøttelse af Kong Přemysl Otakar I af Böhmen, hvorimod Kong Philip af Hohenstaufen, paa hvis Side Grev Adolf af Holsteen havde stillet sig i det nordlige Tyskland, fra Begyndelsen ogsaa fandt en længe udholdende Bistand af Markgrev Diderik af Meissen. Medens Kong Přemysl Otakar I med sine Bøhmere og de af hans magyariske Svoger, Kong Emmerich sendte Hjælpehæere i Aaret 1203 var dragen til Thüringen for der at hjælpe Otto IV mod Philip, lod Markgrev Diderik sine meißenske Krigsfolk falde ind og hærje i Böhmen. Hjemkommende fra Thüringen tog atter Kong Přemysl grusom Hævn i Meißnerlandet for, hvad Böhmen havde maattet undgiælde. Da Přemysl imidlertid Aaret efter anden Gang med sine Skarer fra Böhmen og Ungarn viste sig i Thüringen til Fordeel for Otto IV, fandt han nu Kong Philip saa stærk, at han iisomt vendte om og i Slutningen af Aaret blev forfulgt lige indtil Böhmen, hvor han da fandt sig nødsaget til at underkaste sig Hohenstaufeneren. Men medens Kong Přemysl Otakar nu herefter i de følgende Aar viser sig knyttet til Philips Sag, har derimod en begavet, tysk Historiker nyligen, ved Hjælp af et Sted i en endnu utrykt Krønike, seet sig istand til at

fremdrage den hidtil ufsendte Omstændighed, at Kong Philip, endnu ferend han myrdedes, havde bragt i Erfaring, at Markgrev Diderik af Meisen omvendt under Haanden havde taget Parti imod ham, for hvilket Forhold Hohenstauseren paatænkte at straffe ham ved Hjælp af Böhmerkongens talrige Hær¹). En nærmere Forklaring af denne Kollernes Ombytning synes at afgives af nogle Ord i et af Pave Innocents III's Breve fra Begyndelsen af Aaret 1206, forsaavidt det nemlig her hedder, at Kong Přemysl „da han blev irettesat af Gud, og den store Modgang reiste sig imod ham“, ogsaa lige overfor Markgreven havde maattet forpligte sig til at tage Adela tilbage; der tilføies nemlig hertil, at Böhmerkongen snart satte sig ud over dette Løfte, Skjondt han med Haand og Segl havde maattet bekræfte denne sin Forpligtelse²). Og ligesom det nu er vist, at det var den politiske Tilnærmelse mellem Kong Philip af Hohenstaufen og Kong Přemysl Otakar I, der hidlede den Trolovelse, som i Aaret 1206 knyttedes mellem den førstnævntes spæde Datter Kunigunde og Přemysl's og Constantias's spæde Søn Wenzel, der senere hen i Tiden fulgte Faderen som Konge i Böhmen, saaledes kunne vi ogsaa, forsaavidt vi vide, at Dagmars Giftermaal med Baldemar Seier først fandt Sted i Aaret

1) Citatet af Klofret Reinhardbernnus Krønike hos Abel, König Philipp der Hohenstaufe. S. 381.

2) Convocatis majoribus terræ suæ, nihilominus etiam Liberis et Ministerialibus fratris ejusdem uxoris suæ, juravit ipse fecitque jurari per suos, quod superinductam expelleret, et legitimam revocaret, quod postmodum non implevit, licet illud per litteras signatas sigillo proprio confirmavit. Brevet er skrevet fra Rom den 26de April 1206. Innocentii III Epistolarum lib. IX, ep. 60 ap. Breugny et du Theil, Diplomata. II, 2, 899.

1205¹⁾, vansteliggen værge os mod den Tanke at maatte sætte dette Giftermaal i Forbindelse med den Forandring i politisk Retning, som Markgrev Diderik af Meissen aabenbarede efter Behmerkongens Forsoning med og Tilnæytning til Kong Philip i Aaret 1204. Det vil være klart, at Suhm var aldeles paa Vildspor, da han feilagtigen skrev: „Da Keiser Otto stod endnu paa denne Tid i nye Venfskab med den bohemske Konge — og Baldemar og Otto ogsaa vare gode Venner —, saa tænker jeg, at Keiseren haver stiftet dette Ægteskab²⁾“. I ethvert Tilfælde kunne vi ogsaa kun tænke os Dronning Dagmars Ungdomsaar, inden hun drog til Danmark, tilbragte i Meissen, og ikke i Böhmen. Uden Hensyn til, at dette allerede maatte betragtes som en Følge af, hvad der ovenfor er anført deels om Přemysl's Ægteskab med Dronning Constantia i Böhmen, og Begunstigelsen af dennes Bern, deels om Dronning Adelas Liv og Død hos Broderen i Meissen, synes Chronicon montis Sereni, hvor fattig og enestaaende dens Vidnesbyrd endog ellers er, dog i denne Henseende at maatte undertrykke enhver Tvivl ved de Dødsbudinger, hvortil Kroniken veileder med Hensyn til Dagmars Sedsfende.

Kroniken angiver nemlig som Bern af Kong Přemysl og Adela, ved Siden af den Datter, der siges at være bleven gift med „Danmarks Konge“, tillige en Søn og to andre Døtre.

Af disse Døtre siges den ene at have ægtet „Grev

¹⁾ Ifølge de saafaldte Laurentii Stralii Annales Danici (S. R. D. III, 307) fandt Dagmars Giftermaal med Kong Baldemar endog først Sted i Aaret 1206, og ifølge Hermanni Corneri Chronicon (ap. Eccard, Corpus historicum. II, 831) endog først i Aaret 1208. Aaret 1205 er imidlertid den almindelige Angivelse i vore Kilder.

²⁾ Suhm, Historie af Danmark. Åbhen. 1782—1828. IX, 68.

Henrik af Ortenberg". Grev Henrik I af Ortenburg, af Huset Ortenburgs endnu blomstrende bayeriske Linie, kjendes af andre Kilder som en Son af Grev Rapoto I, ved hvis Død (1190) dennes Besiddelse saaledes stiftedes mellem Sønerne, Grev Henrik I (1190–1241) og Grev Rapoto II (1190–1231), at den første erholdt Grevskabet Ortenburg i Notachgau i Baiern, den anden Faderens øvrige, ældre Besiddelser i Oberbaiern¹⁾. Med Dronning Dagmars Søster

¹⁾ Det oprindelige Grevskab Ortenburg ligger ved Drausleden i Hertugdømmet Kärnten. Grev Frederik af Spangeneheim ægtede i Kärnten Ricarda, en Datter af den kärntenste Hertug Henrik III, af Huset Eppenstein, der bragte ham Grevskabet Lavant i Medgift. Han byggede da Slottet Ortenburg eller Ortenburg ved Drausleden, hvorefter deres Efterkommere kaldtes Grever af Ortenburg. Efter at have blomstret i Kärnten i fire Århundreder, og efter at en Green af Ortenburgerne under denne Periode ogsaa en Tid lang (indtil Aaret 1279) havde været i Besiddelse af den kärntenste Hertugværdighed, siden Hertug Henrik II af Kärnten, selv barnløs, adopterede et Medlem af Slægten, uddøde denne her i Aaret 1421 med Grev Frederik III af Ortenburg, hvis Stev hviler i Byen Spitals Kirke. Til Arving havde han ved en testamentarisk Bestemmelse indsat Grev Ludvig af Zilli, men ogsaa Zillierne, der nu kaldte sig Grever af Zilli og Ortenburg, uddøde omtrent en Menneftalder senere, da Ulrich, den sidste Greve af Zilli og Ortenburg, myrdedes i Ungarn i Aaret 1456. Grevskabet Ortenburg tilfaldt nu det regjerende Hus i Tysrig, der en Tid lang overled det til de spanske Grever af Salamanca, hvorefter det senere har tilhørt Greverne af Weidmann, og i Slutningen af ferrige Århundrede angaves at være Fyrsterne af Porzias Eiendom. (Mayer, Statistisk und Topogr. des Herzogthums Kärnten. Klagenfurt. 1796. S. 259, 295). En Green af Ortenburgerne var imidlertid tidligere bleven forplantet til Baiern, idet Grev Engelbert III, ved Giftermaal med Uta, af den grevelige Slægt Fornbach, her havde erhvervet sig Grevskaberne Kraiburg og Marquardstein. En af hans Arvinger Grev Rapoto I. hvem disse Grevskaber i Baiern tilfaldt, sørgede dem der ved sit Giftermaal med Elisabeth, Datter og Arving af Grev Gebhard II af Sulzbach, og anlagde derpaa i sine nye Besiddelser, i den bayeriske Notachgau, et nyt Slot, der endnu sees liggende paa et Bjerg paa Veien fra Wilshofen til Schärding, og som han opkaldte efter Stamme-sjettet i Kärnten. Navnet bliver dog i Bayern ogsaa ofte skrevet

havde Grev Henrik I af Ortenburg en Søn Grev Henrik II af Ortenburg, og en Datter, Anna eller Cordula, der blev gift med Grev Frederik af Threuhendingen, men, ligejom sin ugifte Broder — der ikke findes nævnt efter Aaret 1254 — døde uden at efterlade Livsarvinger¹⁾. Det var den samme Skjæbne, der fulgte Slægten i Baiern og Danmark. Begge Grev Rapoto I's Sønner, Grev Henrik I af Ortenburg og Grev Rapoto II havde allerede i Aaret 1192 havt en Fjende i Dagnars Fader, Přemysl Otakar I. En Grændsestrid, hvori de vare bleve indviklede med Grev Albert III af Bogen, var nemlig dengang opflammet til en udbredt og blodig Krig, hvorunder de ortenburgske Grever og deres Forbunds-fælles, Grev Rapoto II's Svoger, den bayerske Hertug Ludvig's Besiddelser hjemsegtes med Ødelæggelser af Přemysl Otakar I, i Forening med Hertug Berthold IV af Meran og Hertug Luitpold V af Østrig. Slottet Ortenburg i Baiern faldt, og dets Forsvarer Grev Henrik II kom i Fangenskab. Den ødelæggende Krig standsedes og straffedes først, da Keiser Henrik VI i Aaret 1193 dels paa Rigsdagen i Regensburg havde gjort Grev Albert af Bogen fredløs i det tydske Rige,

---

Ortenberg, og saaledes skriver sig navnlig Dronning Dagnars Svoger „Hainricus, Dei gratia comes de Ortenberg“, i nogle Breve fra ham i: Bayerisch Stammencbuch. Durch den edeln hochgelehrten Herrn Wigulenn Hund. Ingelstadt. 1598. fol. II, 29, 30.

¹⁾ Grev Henrik I af Ortenburgs Linie ferplantedes ved hans Børn af det andet Egtefkab, som han efter den behniffe Kongedatters Død havde indgaaet med Michja eller Michja, en Datter af Markgrev Frederik af Hehenburg, og Greverne af Ortenburg, der mediatiseredes i Aaret 1806, hemsire endnu i Baiern i denne Linie. At Grev Henriks første Egtefælle havde været fra Behmen, derom havde Hund allerede Nvs: „Dieser Graf hat meines erachtens zwei Hausfrane gehabt, die erste N. eines Königs oder Herzogs Tochter auß Behem, davon ich gleichwol in Behaimischen Arbore nichts find“. Hund, Bayerisch Stammencbuch. II, 30.

og deels fortrængte Přemysl Otakar I fra Bøhmen ved Hjælp af hans Fætter, Hertug Henrik Břetislaw, Biskop af Prag¹). Først fire Aar efter, da baade Hertug Henrik Břetislaw i Aaret 1197 var død i Eger (den 15de Juni) og Keiser Henrik i Messina (den 28de September), var det lykkedes Přemysl Otakar I at tilbagevinde det tabte Herredømme i Bøhmen, og under almindelig Bisfald der (den 6te December) igjen at tiltræde Regjeringen.

Ligesom altsaa Dronning Dagmar i Aaret 1204 først drog til Danmark paa en Tid, da ikke blot hendes Forældres Skilsmisse for længst var indtraadt²), men da ogsaa Kong Valdemar II Seier af Danmark og Kong Přemysl Otakar I af Bøhmen, under Kampen i Tyskland mellem Kong Otto IV og Kong Philip, allerede horte til forskjellige Leire, saa-

1) Huschberg, *Älteste Gesch. des durchlauchtigsten Hauses Scheiern-Wittelsbach bis zum Aussterben der gräflichen Linie Scheiern-Valai*. München. 1834. S. 410—411. Den samme Forfatter har ogsaa tidligere skrevet en Monografi over Huset Ortenburg (*Geschichte des herzoglichen und gräflichen Gesamtthauses Ortenburg*. Sulzbach. 1828), men dette Skrift kjender jeg ikke.

2) At Ophævelsen af Egteløbet mellem Přemysl Otakar og Adela tillige har medført en Ophævelse af en Trolovelse, som en tydsk Fyrste tidligere havde indgaaet med en af deres Døttre, fremgaaer umiskjendelig af et af Innocent's III's Breve, der er skrevet fra Agnani den 7de Januar 1204. Men om der herved skal tænkes paa Dagmar eller en af hendes Søstre, lader sig ikke afgjøre, da Navnene uheldigviis ere ndelatte i den Afskrift, hvorefter vi hidtil alene kjende Brevet. Afskriften anfører Pavens Tilladelse for en østerigsk Hertug (*nobili viro duci Austriae*), der tidligere havde trolovet sig med en Datter af den bøhmiske Hertug (*filiam nobilis viri ducis Bohemiae*), under den udtrykkelige Forudsætning, at denne ingenlunde forskød Moderen (*dummodo matrem ejus a se nullatenus separaret*), til igjen at have denne Trolovelse, efter at hiin bøhmiske Fyrste nemlig nu selv aldeles havde skilt sig fra Moderen (*cum dux ipse matrem ejus a se penitus separasset*). *Breguigny et du Theil, Diplomata II*. 1, 400.

ledes see vi Dagmars Søster i Baiern række Haanden til en Mand, der i det Mindste kjendes som Bohmerkongens ældre Fjende.

Dg hermed stemmer fremdeles, hvad *Chronicon montis Sereni* angiver om den anden af Dronning Dagmars Søstre. Om den sidste af Dronning Adelas Døtre melder nemlig *Kroniken*, at hun blev kanoniseret i Gerinrode. Vi ere ikke ubekjendte med det Nonnekloster, hvori den behmiske Kongedatter saaledes blev optaget. Det var ikke noget behmisk Kloster, men det er det under Keiser Otto I af den berømte Markgreve Gero ved Aaret 960 stiftede Nonnekloster Gerinrode, ved Byen af samme Navn, der ligger ved Harzen, ikke langt fra Quedlingburg. Om Abbedisjernes Række i dette Kloster haves nogle allerede af Henrik Meibom den yngre trykte, saakaldte gerinrodiske *Harbøger*¹⁾. De vise, at Klostret har havt Abbedisser af Tydsklands fornemste Huse, og at saaledes ogsaa Hertuginde Sophie af Saxen en Tid lang som Abbedisse har forestaaet Klostret. Men Hertuginde Sophie, en Datter af Churfyrst Bernhard af Saxen († 1212) og Landgreven af Thyringen, Ludvig Ferrous's Datter Sophie, var et kjedeligt Sødskeudsbarn til Dronning Adela, idet Hertugindens Fader Bernhard og Dronningens Moder Hedvig, der var bleven gift med Otto den Rige af Meissen, begge vare Born af Markgreven af Brandenburg Albert der Bår's Ægteskab med Sophie, en Datter af Grev Otto af Keineck. Hertuginde Sophie af Saxen blev, da Abbedissen Adelheid af Bären døde i Gerinrode, i Aaret 1221 enstemmigen valgt til hendes Efterfølgerke, altsaa i

¹⁾ *Annales Gerinrodensium M. Andreae Hoppenrodii ap. Maibom. Rer. Germanic. Tomi. III. Helmæstadii. 1688. fol. II, 417—65.* I Stedet for Andr. Hoppenrodii bør man her sætte A. Poppenrodii. *Wiedmann, Historie des Fürstenthums Anhalt. Zerbst. 1710. fol. S. 8.*

det samme Aar, hvori ogsaa Markgrev Diderik der Bedrængte i Meissen havde fulgt sin Søster, Dronning Adela, i Graven, sin efterladende en Enke — Jutta, en Søster til Landgrev Ludvig IV, den Hellige, af Thüringen, og til Henrik Raspe, senere romersk Konge — med tvende umyndige Sønner. Dronning Dagmars Søster maa da paa denne Tid have felt sig meget forladt, og ligesom denne Forladthed maa have bidraget til hendes Beslutning, at indtræde i et Kloster, saaledes vil det være vanskeligt at værges sig mod den Forestilling, at det har været hendes modrene Slægtnings Valg til Abbedisse i Gernrode, der, som vi see af *Chronicon montis Sereni*, lod hende foretrække det samme Kloster, hvor hun opnaaede stor Anseelse som Helgen, og hvor ogsaa hun skal være bleven Abbedisse¹⁾. De gernrodiske Aarbøger angive imidlertid som Hertuginde Sophie af Sarens Efterfølgerste en Abbedisse ved Ravn Mechtild, der fik sit Valg bekræftet af Pave Clemens IV i Aaret 1268 og endnu i Aaret 1289 forestod Klosteret. Og medens man derfor af kronologiske Hensyn ikke let ved denne Abbedisse kunde tænke paa Dronning Dagmars Søster, ville tillige de samme Hensyn endnu mere standse enhver saadan Tanke i Henseende til de senere følgende. Men ligesom de gernrodiske Aarbøger forsaavidt her ere unøjagtige, som de angive det som ubekendt, af hvilken Slægt denne Klosters saa længe styrende Abbedisse var udgaaet²⁾, saaledes er det

¹⁾ Sacerdotem maximam Gernrodensem, quæ inter divas ibidem fuit numerata, hædder det hos Fabricius, *Orig. illustrissimæ stirpis Saxonice libri septem.* p. 355.

²⁾ Familia, ex qua nata fuit, intercidit. *Annal. Gernrod.* ap. Meibom. l. c. II, 425. Mechtild var en Datter af Hertug Otto Puer af Brunsøvig og Mechtild, en Datter af Markgrev Albert II af Brandenburg. Førstend hun blev Abbedisse, havde hun været gift med Henrik, der i Aaret 1218 blev den første Fyrste af Anhalt, og som døde 1252. *Vonfr. Beckmann, Historie des Fürstenthums Anhalt.* S. 74, 75.

heller ikke rigtigt, at de nævne Mechtild som den umiddelbare Efterfølgerke af Hertuginde Sophie af Saren. Medens Hertuginde Sophie endnu levede 1243, da hun udstedte et Klostret vedkommende Brev, møde strax efter, fra Marene 1245 og 1248, tvende andre Klosterbrev fra en Abbedisse, der kalder sig Irmegard, og ved hendes Død i Maret 1249, følger en ny Abbedisse, der skriver sig Oda. En af disse Abbedisser tør man vel altsaa tænke sig som den anden af Dronning Dagmars Søstre¹⁾.

Om Kong Přemysl Otakar I's og Dronning Adelas Søn, Broderen til de trede her omtalte Døtre, meddeles Intet i *Chronicon montis Sereni*, uden forsaavidt *Kroniken*, der fortier Søstrenes Navn, anfører Broderen med Navnet „Bredislaw“. Dette Navn sætter os imidlertid istand til, ved Hjælp af Diplomer at opveie *Kronike*skriverens Ordknaphed. Vi støde nemlig i en saadan Række af meisenste Diplomer paa Dronning Dagmars Broders Navn, at det er aabenbart, at ogsaa han har fulgt med den forskudte Moder fra Böhmen

---

¹⁾ Valget kunde muligens ved første Blikkast synes afgjort, forsaavidt Dagmars Søster, ifølge *Chronicon montis Sereni*, blev „canonisata in Gerinrode“, og der staaer et S. foran Odas Navn i denne Abbedisses Segl: „S. Ode Gernrodensis electe“. Men dette S betyder vistnok ikke Sancta, men Meningen er sikkert blot: *Sigillum Odae Gernrodensis electæ*. Der mangler tilstrækkelig Grund til med Otte (*Handbuch der kirchlichen Kunstarchäologie des deutschen Mittelalters* Leipzig, 1854. S. 236) stærkt at afvise saaledes, at S! altid skulde være Tegnet for *Sigillum* og S. derimod betegne *Sanctus* eller *Sancta*. Fra Gernrode Kirke sets synes i den her omhandlede Henseende ingen Oplysning at ville kunne ventes. I det Mindste har Augler, der nyligen har givet en Skildring af den gamle Klosterkirke („Die Schloßkirche zu Gernrode“, i hans *Kleine Schriften und Studien zur Kunstgesch.* 1r Theil. Stuttgart 1853. S. 600—606) gjort den Anmærkning, at Opgangen til Alteret nu dannes af de i Kirken tidligere værende Gravstene, som man ved en Istandsættelse for nogle Aar siden lod tilhugge til Trin.

til Meissen og ogsaa efter hendes Død er forbleven der. Medens saaledes Kong Přemysl Otakar I, tilligemed flere tydske Fyrster, i Aaret 1211 i Bamberg til Overhoved for det tydske Rige antog den myrdede Kong Philips's Broder søn, Keiser Henrik VI's Søen, Neapels og Siciliens Konge, den unge Frederik II af Hohenstaufen, hvis Sag anbefalede af Innocents III, efterat Otto IV, siden Philips Mord og sin Keiserkrøning i Rom, ikke længer svarede til Pavens Forventninger, og medens Frederik II, efter sin Ankomst til Tydskland, til Gjengjæld ikke viser sig sparsom med Belønninger til Kong Otakar, see vi til samme Tid Diderik af Meissen den 20de Marts 1212 afslutte et Forbund i Frankfurt med Otto IV, hvori Markgreven forpligter sig til med alle sine Vasaller at staae Keiseren bi mod Pave Innocents og Kong Otakar, hvorimod Otto IV paa den anden Side udtrykkelig lover „at ville give Bøhmens Rige til Markgrevens Neveu Wratislaw, og hjælpe ham til at erholde det, og forsvare det, naar det var opnaaet, Alt under Markgrevens omhyggelige Medhjælp¹⁾. Saaledes træffe vi fremdeles i en anden ældre Samling af Diplomer eet, hvori Markgrev Diderik, mellem flere Vidner ogsaa anfører sin Søster søn Wrezeslaw²⁾, og da dette Diplom gaaer ud paa at bevilge

¹⁾ Et quod Regnum Bohemiæ concedet nepoti Marchionis Wratislao, et ad obtinendum eum iuvabit, et obtentum defendet, Marchione in omnibus et diligenter cooperante. Origines Guelficæ. Opus in lucem emissum a C. L. Scheid. Hanoveræ. 1750—53. fol. III, 808. Ordene ere forvanskede i Ustrykket hos Mencken, S. R. G. III, 1130.

²⁾ Wrezeslaus sororis nostræ filius. Wilkii Ticemannus sive vita illustris principis Theodorici quondam junioris Thuringiæ Landgravi orientalis et Lusatiae Marchionis. Lipsiæ 1754. 4o. Codex diplomaticus vitæ Ticemanni adjectus. pag. 19. I en Anmærkning til dette Sted anfører Wilke „Hunc Wrezeslaum, itidem postmodo Bohemiæ regem“. Men Přemysl Otakar I fulgtes i Regjeringen af sin og Dronning Constantias Søen, Kong Wenzel eller Wenz-

Augustiner-Thomas-klosteret i Leipzig (Lipsc) fri Valgret af en Provst, maa det falde i Tidsrummet mellem Maret 1213, da Markgrev Diderik stiftede Thomas-klostret der¹⁾, og den 17de Febr. 1221, da Markgrev Diderik der Bedrængte døde²⁾. Saaledes anføres det samme Bidne endnu i et Diplom, der findes optaget i en Samling af Aftitstykker, som ledsage en nyere historisk Undersøgelse om Borggrevs-kabet Meissen; ogsaa her nævner Markgrev Diderik af Meissen i sit Diplom, udstedt i Colmiz den 25de August 1220, og i Spidsen for de andre Bidner, „sin Slægtning Wrezelaw³⁾“. Saaledes kan man endeligen i et endnu yngre Skrift støde paa den Oplysning, at „Wrizlaw, Sen af Kongen af Bøhmen“, findes anført mellem Bidnerne i meissenske Diplomer af 18de April 1207, 26de August 1211, 21de Januar 1217, 7de Januar 1219, 25de August 1220 og 15de Juni 1224⁴⁾, uden at dog dette Skrift enten har astrykt selve Diplomerne, der endnu opbevares i det sachsiske Statsarkiv, eller har tilføjet nogen nærmere Forklaring om det fornemme Bidne, hvis stadige Optræden i Meissen, efter det her ovenfor Anførte, imidlertid nu ikke længer vilde kunne synes nogen gaade-

---

zelslaw. Herend dennes Fødsel, der fandt Sted i Maret 1205, havde imidlertid hans kongelige Forældre baade havt og mistet en Sen kaldet Bratislaw, og dette Navn eller maaskee Wenzelaws eget, kan have foranlediget Bildfarelsen hos Wille.

- 1) Stiftelsesbrevet hos Schultes, *Directorium diplomaticum*. II, 179—80.
- 2) Journ. Tidssangvielsen i de af Markgrevinde Jutta, for hendes afdøde Mand's Sjælesred, den 18de Marts 1221 udstedte Privilegier til Klosteret Alten-Cell. Schultes, *Directorium diplomaticum*. II, 557—58.
- 3) Wrezelaw consanguineus noster. Wärdner, *Das Burggrafthum Meissen. Ein historisch-politischer Beitrag zur sächsischen Territorialgeschichte. Nebst einem Urkundenbuche*. Leipzig 1842. S. 406.
- 4) Littmann, *Geschichte Heinrich des Erlauchten, Markgrafen zu Meissen und im Osterlande*. Dresden und Leipzig. 1845—46. II, 162.

fuld. Man vil ei let kunne bevise, at Břetislav har været det böhmske Navn, som bærer af Dronning Dagmars Broder¹⁾, og det er eiensynligt til denne Břetislav et Sted hos Gottfred af Kolu sigter, hvor det hedder, at Otto IV paa en talrig Forsamling i Nürnberg ved Paasken i Aaret 1212 — altsaa netop samtidig med hans i Frankfurt am Main indgaaede Forbund med Markgreve Diderik af Meissen — lod de nærværende tydske Fyrster sammentræde til en Ret over Přemysl Otakar I og afsatte ham fra hans Rige, hvorpaa han forlehnede dennes Sen, der var tilstede i Forening med flere böhmske Zupaner og andre Fornemme fra Böhmen, med Faderens Ret, idet han som Tegn overraakte ham sex Faner²⁾.

I Overeensstemmelse med, hvad ovenfor er udviklet, kan her følgende Resultater fastholdes:

¹⁾ Břislav synes nemlig aabenbart sammentrukket af Břetislav, paa samme Maade, som man i Sages Historie finder Břislav for Břibislav, og paa andre Steder Wislaw for Wisislav, Waclaw for Waceclaw, Mirslaw for Miroslaw e. i. v. Hermed stemmer det, at Navnet skrives Březeslaw i Diplomet hos Wille (I. c. p. 19) og Březeslaw i Diplomet hos Wārder (I. c. p. 106), at man i Chronicon montis Sereni finder Bředislaw (I. c. II, 309) og man i den ovenfor beskrevne Kilde, der følger denne Aenite, endog træffer Bředislaw hos Struve (I. c. p. 676) og hos Menden (I. c. II, 390). Udislaw, der læses hos Schannat (I. c. II, 78) er aabenbart forskrevet, og Bradislav, der findes i Ludewigs Aftryk (I. c. VIII, 180) kan, ligesom Bratislaw i Diplomet hos Scheid (I. c. III, 1130), i Overeensstemmelse med en hyppig Sammenblanding, skrive sig derfra, at Břetislav overhovedet omt paa Latin findes gjengivet Bracislaus.

²⁾ Imperator apud Nürimberg celeberrimam curiam circa Pentecoste habuit, ubi omnibus, qui præsentes erant, Principibus causam werræ inter ipsum et Papam innotescit. Regnum etiam Boemiæ abjudicatum Odoacro regi per sententiam principum, filio ipsius, præsentibus Supanis et pluribus Nobilibus terræ, cum VI vexillis assignat. Godofridi monachi Pantaleonis apud Coloniam Agrippinam Annales ap. Mencken, S. R. G. III, 280.

De Bohmere, der, ved Siden af Danske, skulde have dannet den Hjelpehær, der under Baldemar Seiers Regjering fra Danmark fulgte den fordrevne svenske Kong Sverker Carlson til Nederlaget ved Lena i Vestergethland i Maret 1208, kunne umuligen være blevne Kong Baldemar oversendte af hans Svigerfader, Kongen i Bohmen. Urimeligheden af et saadant Forhold, som dog Holberg udtryffeligen har antaget¹⁾, og som Dahlmann endnu med Bestemthed gjør gjældende²⁾, bliver indlysende, naar det erindres, at Slaget ved Lena stod den 31te Januar 1208, og at Kong Philip af Hohenstaufen netop paa denne Tid havde opbudt hele Tydsklands Magt og alle sine Forbundne, blandt hvilke Kongen af Bohmen var, for at bekæmpe Baldemar Seier, der i det foregaaende Aar paa sin Beføstning havde befordret Kong Otto IV fra Ribe over Nordsoen til hans engelske Morbroder, Kong Johan uden Land, medens Baldemar tillige sendte en dansk Hær til Brunsvig for der at sætte Ottos Sag imod Philip³⁾. Paa den omhandlede Tid, i den første Halvdeel af Maret 1208, strømmede fra alle Kanter, selv fra det fjerne Ungarn, Riddere og Krigsmænd, egne Lehnsmænd og fremmede Herrer, sammen under Kong Philips Banner, for at drive de Danske tilbage over den ældgamle Nordgrændse for Tydskland, Eiderfloden, som Danmark aldrig ustraffet har forsøgt at overskride; Alt, hvad der hører til Krigen, Vaaben og Beleiringsmaskiner laae beredt i talles Mængde, og de tredivetusinde Mark, der udgjorde Kong Philips kongelige Skat, kunde erstatte ethvert Tab, — da Pfalsgreve Otto af Wittelsbach den 21de Juni 1208 ved Kong Philips

¹⁾ Holberg, Dannemarks Riges Historie. I, 295.

²⁾ Dahlmann, Gesch. von Dänemark. I, 360.

³⁾ Chronic. Dan. ab. an. 1074 usque ad an. 1219. S. R. D. III, 262. Chronica Danorum et præcipue Sialandiæ. S. R. D. II, 611. Petri Olai Excerpta. S. R. D. II, 256.

pludselige Mord forandrede Alt. Det er altsaa oienfyuligt, at der i den første Halvdeel af Aaret 1208 ikke kan være nogen Tanke om böhmiske Hjelptropper, som Přemysl Otakar I, Philips nye Forbundsfulde, skulde have sendt Kong Valdemar til Bistand, men, forsaavidt enkelte Bøhmere muligens har været med paa Sverkers Tog fra Danmark til Vester-göthland, vilde man herved i det højeste alene kunne tænke paa nogle enkelte i Anledning af Dagmars Giftermaal hidkomne Bøhmere¹⁾, omtrent som vi have seet, at enkelte böhmiske Zupauer virkelig omgav hendes landsflygtige Broder Břetislav, da han i Nürnberg i Aaret 1212 blev hilst som Konge over Bøhmen af Faderens Fjende Otto IV. Men det maa dernæst her gjøres gjældende, at enhver Deeltagelse af Bøhmere i Sverkers Tog fra Danmark overhoved bliver apokryphisk. Thi den ældste Hjemmel for Bøhmeres Deeltagelse i Kong Sverkers Tog til Sverrig, afgives kun af et Skrift fra det sextende Aarhundrede, nemlig af den hidtil utrykte *Regum Daniae series* af Magnus Mathiae (Mogens Madsen), der var født i Helsingborg i Aaret 1527, der døde som Biskop i Lund i Aaret 1611, og der oftere blev benyttet af Arild Huitfeldt, fra hvis Krønike Fortællingen om Bøhmernes Deeltagelse i Lena-slaget derpaa senere er gaaet over til næsten alle de nyere

¹⁾ Det kan herved maaskee anmærkes, hvad Hr. Svend Grundtvig har havt den Godhed at gjøre mig opmærksom paa, at der i Steen Billes Haandskrift fra Midten af det sextende Aarhundrede findes en mellem Folkeviserne hidtil utrykt Vise om „Fomfru Elsebet“, der med Faderen „Herr e Lafris“ følger Dronning Dagmar til Danmark, men allerede undervejs vrider sine Hænder og rusler sig hjemme i „Beyerland“. Dagmar og Dannekonngen enes da strax ved Landingen om at gifte hende med „Hr. Strange“, der beder om hendes Haand, men hun dør endnu under det kongelige Bryllup, og Hr. Strange forsværger at love nogen anden Kvinde. Men jeg antager dog ikke, at Noget endnu i denne isærigt lidet betydelige Vise vilde finde nogen som helst historisk Sikkerhed for böhmiske Herreris Følge med Dagmar.

Forfattere, der have behandlet *Baldemar Seiers Historie*. Men i alle de andre *Efterretninger* fra de tidligere *Kilder* findes ikke det mindste *Spor* til, at ogsaa *Bohmere*, ved *Siden* af de *danste Krigere*, fulgte med *Kong Sverker*¹⁾, og *Fortællinger* om *Toget* viser sig derhos hos *Magnus Mathiæ* ogsaa i en anden *Henseende* aabenbart i feilagtig *Modsetning* til *vore Kilder*²⁾.

1) Ogfaa *Kæmpevisen* om *Penatøget*, der i de *ferstjellige Haandskrifter* ievrigt med *forskjellig Vilkaarlighed* snart *fremstilles* som *meget stort*, snart *som meget ringe*, ved *dog Intet* om *bestimmte Krigsmænds Deeltagelse*, men *lader det berøe* ved at *nævne Kong Sverkers danste Hær* som *sammenfat af „de bedste Slagsmænd“*, eller *„de bedste Orlogsmænd“*, eller *„Sjellandsfarer og Jyder“*, eller *„Hallandsfarer och Juter“* o. s. v. *Jonfr. Udvalgte danste Viser* fra *Middelalderen*. II, 200—10. *Sveriges historiska och politiska Visor. Samlade och utgifna af C. O. Hyltén-Cavallius och G. Stephens. Örebro. 1853. II, 46—51.*

2) Det *bedder* nemlig *saaledes* i *Haandskrifterne* af *Magnus Mathiæ*: „*Waldemaro regnante, sub annum Du. 1208 pridie Cal. Febr., orta per Sueciam seditione adversus Sverkerum Regem, qui in matrimonio habebat filiam Eibonis Suneson de Knarretorp, Benedictam, cum is auxilia peteret ad reprimendam Nobilitatem et subditos tumultuantes, a Waldemaro Danie Rege missus Ebbo cum duobus fratribus Laurentio et Jacobo atque exercitu insuper valido ad XVIII Milia Danorum et Bohemorum, cum Suecis manus conserit ad villam in Talonia terra Westgothorum, Lanam, verum pugnat infeliciter, vir alioquin fortissimus. Regum Danie series cum rerum quarundam memorabilium notatione, collecta a Magno Mathiæ, ad an. 1208. Derimod læses nu i de af *Pappenberg* udgivne *Harbøger* fra 1188 til 1319: *A. D. 1208 gravissimum proelium commissum ad pagum Laene in Suecia pridie Calend. Februarii, in quo occubuerunt Ebbo et Laurentius, filii Sunonis de Knaderup, quos cum exercitu mille octingentorum militum in subsidium Suerchero regi miserat Waldemarus Rex, quorum corpora Soræ sepulta sunt. Chronologia Rerum Danicarum. Archiv für Stats- und Kirchengesch. der Herzogthümer Schlesw., Holst., Lauenb. II, 231. Det synes umistjendeligt, at den overdrevene *Talangivelse* i *Haandskrifterne* af *Magnus Mathiæ*s *Spægnelser*, er opstaaet ved en *Misforstaaelse* af denne *Angivelse* i de**

Og ligesom den almindelige Fremstilling af Toget til Lenaslaget viser sig uholdbar, saaledes maa ogsaa den historiske Fremstilling forkastes, ifølge hvilken Dronning Dagmar ved danske Sendebud, der vare skiffede til Bøhmen, hertfra skulde være bleven hentet til Danmark. Ingen af Middelalderens Harbøger eller Krøniker, der ifkun nævne Dagmar som en Datter af en Konge i Bøhmen, har nogetstømhelt udtrykkeligt Vidnesbyrd herom. Det eneste Vidnesbyrd, der ligger til Grund for den endnu gjængse Fremstilling, er kun Folkevisen, der ikke blot lader Hr. Strange og hans Folge fra Danmark „seile“ lige til Behmerlandet, men som ogsaa der indferer begge Dagmars Forældre i Forening raadslaende om den deres Datter tilbødte Fremtid:

Kongen han ganger udi Højelejt
 Eg raader med Dronning sin.
 „Her er de Herrer af Danmark kommen
 De bedes om Datter min“.
 „Vil han Kong Baldemar af Danmark,
 Vil han ver Datter have,
 Vi give hannem hende, den mægtige Mand
 Eg dertil dyrebare Gave.“¹⁾

Men skjønt denne Fremstilling i Folkevisen staaer saae ene for sig, bliver den dog, efter Exemplet i Suhms Danmarks Historie, endnu stedse almindeligen gjentaget i de fleste udførlige Skildringer af Baldemar Seiers Regjering. Fremstillingens uhistoriske Karakter vil imidlertid nu aabenbart have lagt sig for Dagen, deels ved det Forhold, der siden Skilsmissen

---

ældre Harbøger. Med denne stemmer desuden ogsaa Fremstillingens maaden baade i det saakaldte Thomas Gheysmers Compendium (Anno vero sequenti quidam Dani, scilicet Ebbe Suneson et socii sui, intraverunt Sueciam ad pugnandum, et ceciderunt circa villam Lænæ. S. R. D. II, 385), og i Petrus Dlais Excerpter (Ipsa anno quidam Dani Sueciam intraverunt ad pugnandum et ceciderunt circa villam Lenæ. S. R. D. II, 256).

¹⁾ Udvælgte danske Viser fra Middelalderen. II, 72.

i Aaret 1199 bestod mellem Kong Přemysl Otakar I paa den ene Side, og Dronning Adela med hendes Børn paa den anden, og deels ved de forskjellige politiske Forbindelser, der allerede siden Aaret 1204 henviste Kong Valdemar Seier og Kong Přemysl Otakar som Fiender til modsatte Leire. Dronning Dagmar blev ikke hentet til os fra Bøhmen. Hun er kommen til Danmark fra Meissen.

III.

Dronning Dagmar nævnes stundom alene under dette Navn. Dette er saaledes Tilfældet ikke blot med Kæmpeviserne og Niimkroniken, men ogsaa med Petrus Olais Kronike og Excerpter¹⁾, med de esromske Annaler²⁾, de visbyske Annaler³⁾, det saakaldte Thomas Gheysmers Compendium⁴⁾, den ringstedste Tavle⁵⁾ og med den af Lappenberg udgivne Kronologi over den danske Historie fra Aaret 1188 til Aaret 1219⁶⁾.

Stundom nævnes Dronningen derimod alene under Navnet Margareta. Dette gjælder saaledes om den af en Samtidig forfattede Kronike, der gaaer fra Aaret 1074 til Aaret 1219⁷⁾, om den nestvedske Anonym⁸⁾, den sjællandske Kronike⁹⁾, de forauiske Annaler¹⁰⁾ og om Slaverkroniken hos Erpold Lindenbruch¹¹⁾.

1) Petri Olai Chron. S. R. D. I, 121. Excerpta. S. R. D. II, 255.

2) Annales Esromenses. S. R. D. I, 243.

3) Annales fratrum minorum Visbyenses. S. R. D. I, 253—54.

4) Thomæ Gheysmeri Compendium historiæ Danicæ. S. R. D. II, 385.

5) Tabula Ringstadiensis. S. R. D. IV, 280.

6) Chronologia Rerum Danicarum. Archiv für Stats- und Kirchengesch. der Herzogthümer Schlesw., Holst., Lauenb. II, 231.

7) Chronic. Dan. ab. an. 1071 ad. an. 1219. S. R. D. III, 261.

8) Anon. Nestvedensis. S. R. D. I, 370.

9) Chronica Danorum et præcipue Sialandiæ. S. R. D. II, 625.

10) Annales Danici Sorani. S. R. D. V, 456.

11) Chronica Slavica ap. Lindenbrog. S. R. G. S. p. 203.

Men i en lige saa stor Deel af Kilderne findes dog ogsaa begge Navne, Margareta og Dagmar, i Forening brugte om Dronningen.

Paa disse Steder finder man da, at af disse Navne skal Dagmar være et Tilnavn. Det hedder saaledes i de saakaldte Laurentii Stralii Annaler: „Dagmar regina, recto nomine dicta Margarita”¹⁾.

Og Tilnavnet forklæres dernæst nærmere at skulle være Dronningen givet fortrinnsviis for hendes Skjønheds Skyld eller i Anledning af hendes fortrinlige Skjønhed. I Petrus Olais Annaler anføres saaledes ikke blot „Margareta cognomento Dagmar”, men der meddeles ogsaa den Forklaring „quæ propter pulchritudinem dicta est Dagmar”²⁾. I Krøniken, der gaaer fra Aaret 936 til Aaret 1317 staaer: „Margaretha, quæ dicta est Dagmar, præcipue propter pulchritudinem”³⁾. I den saakaldte Kong Erifs Krønike læses: „Margareta regina, quæ propter præcipuam formæ pulchritudinem vocata fuit Dagmar”⁴⁾. I den danske Uffattelse af Kong Erifs Krønike hedder det: „Margarethæ vor hænna rætæ nafn; Dagmar het huu for hænna vænhet”⁵⁾. Derefter skrev ogsaa Huitfeld: „Margretha, Dagmar kallet, for hendis Vænhet”⁶⁾.

Hvorledes dernæst den Skjønhed, der paa denne Maade tilskrives Margareta, i og for sig i vort Sprog kunde skaffe hende Tilnavnet Dagmar, fortolkes yderligere af vore historiske Forfattere og paa forskjellige Maader.

¹⁾ Laurentii Stralii Annales Danici. S. R. D. III, 318.

²⁾ Petri Olai Annales. S. R. D. I, 181.

³⁾ Chronicon Danorum ab. an. 936 ad 1317. S. R. D. II, 172.

⁴⁾ Chronicon Erici Regis. S. R. D. I, 165.

⁵⁾ Den saakaldte Kong Erifs Krønike. Nye danske Magazin. Vte B. (Kbhvn. 1827. 4o.), S. 185.

⁶⁾ Huitfeld, Danmarckis Rigis Krønike. I, 179.

Snart hedder det saaledes, at Margareta Dagmar betyder Margareta Dagens Mo, og at Meningen heraf skal være „Mor som Dagen“. Navnet skulde altsaa herefter svare til saadanne oldtydske Kvindenavne, som Tagani, Tagalint, Liobtaga, Dagrún¹⁾. En saadan Opfattelse af Navnet foresvævede maaskee allerede Forfatteren til de islandske Fragmenter om Danmarks Konger, hvor man læser „Margrethu, er sumer kalla Dagmöy“²⁾, og ligeledes Forfatteren til de islandske Runaler, hos hvem der paa to Steder deels læses „Margrét Dagmær“, og deels „Margrétar, er Danir kalladu Dagmey“³⁾. Muligen har ogsaa en saadan Opfattelse været deelt af de Afscrivere af Ræmpeviserne, der ved Siden af Dagmar ogsaa giengive Dronningens Navn som Daumaar, Daumor, Damor, og af Forfatteren af Rünikroniken, hos hvem Baldemar Seier indføres talende:

„Saa fik jeg meg en ionfru Mor;
Hven Kongens Døtter af beimen var;
Dagmær mæne man hende kalle.“⁴⁾

Denne Opfattelse findes i al Fald allerede hos Dalin,

¹⁾ Weinhold, Die deutschen Frauen in dem Mittelalter. Ein Beitrag zur Gesch. der Hausalterthümer der Germanen. Wien. 1851. S. 9.

²⁾ Fragm. Isl. S. R. D. II, 833.

³⁾ Annal Isl. reg. S. R. D. III, 78, 74. Det funde efter et Sted i Fornaldar Sögur synes, som om Navnet Dagmær allerede havde været brugt i Sagtiden, men det er paa dette Sted kun blevet forvevlet med Dagny. Det hedder i Saga af Hálfðáni Eysteinsyni: „Þrándr var mikill höfðingi; kona hans hét Dagmær, systir Svanhvítar, er Hrómundr Greipsson átti (Fornaldar Sögur. Udgæfar af C. C. Rafn. Kaupmannahöfn. 1829—30. III, 519). Men derimod siges i Saga af Hrómundi Greipssyni: „Konúgr átti 2 systir, önnur þeirra hét Dagný, er hin Svanhvít“; og ligeledes: „Logjaldr fékk þeirrar konu, er Dagný hét, dóttur Ásmundar, er við Guð var kendr, en systir Ólafs Líðsmannakonúngs (Fornaldar Sögur. II, 372, 153).

⁴⁾ Den danske Rünikrone. S. 206.

der med Bestemthed nævner „Dagmar eller Dags-Mø“ som Dronning Margaretas Hæderønavn¹⁾, og i den nyere Tid har navnlig N. M. Petersen udtryffeligen vedkiendt sig denne Forklaringsmaade. „Dagmar“, skriver han, „eller, som det efter Udtalen ogsaa skrives, Dagmaar betyder Dagens Mø, og den sidste Deel af Sammensætningen, Maar (mær den lyse, den klare), forekommer ogsaa i Kæmpeviserne for Mø eller ffjon Kvinde“²⁾. Ordene efterskrives i det nyeste Kompendium over Danmarks Historie, hvor man ligeledes læser, at Dagmar „uden Tvivl betyder Dagens Maar eller Mø, yudig og ffjon som Dagslyset“³⁾.

Snart har man paastaact, at Tilnavnet Dagmar betød Dagens Moder, og at man derved vilde sammenstille Dronning Margareta med Morgenrøden eller Aurora. Denne Fortolkning har Gramm fremsat. I en af hans Anmærkninger til Meursius's danske Historie skriver han: „Jeg antager, at Dagmor har været en Sammentrækning af Dagmoder — ligesom vi endnu den Dag i Dag bestandigen i daglig Tale sige Mor i Stedet for Moder, og aldrig anderledes — og dette betyder Moderen til Dagen eller Aurora, Forkynderinden af den lyse Dag“⁴⁾. Blandt de nyere Udsigter over Danmarks Historie finder man denne Fortolkning gjentaget hos F. Hammerich og hos F. Bar-

¹⁾ Dalin, Svea Rikes Historia. Andra Uplagen. Stockholm. 1765. 4. II, 160.

²⁾ N. M. Petersen, Dronning Dagmar. Annaler for nordisk Oldkyndighed. 1842—43. S. 7.

³⁾ A. Fabricius, Illustreret Danmarks Historie. Kbhvn. 1853. S. 399.

⁴⁾ Puto Dagmor fuisse contractum ex Dagmoder (sic et hodie constanter in quotidiano sermone facimus Mor ex Moder, numquam aliter), hoc autem matrem diei sonat, i. e. Auroram, lucidæ diei nunciam. Gramm ad Johannis Meursii operum Vol. IX (Florentiæ. 1746. fol.), p. 374.

fod. Hos den første læses: „Med Jubel modtog Folket, dette kampglade Folk, den skønne, venneføle Dronning; Dagmar, Dagens Moder, blev hendes Folknavn, som Baldemar Seier Kongens¹⁾“. Og hos den sidstnævnte: „Helst kaldte man hende med den Morgensrødes Navn (Dagmor), af hvis Glands hun omstraaledes²⁾“.

En tredje Fortolkning bør her fremdeles for Fuldstændighedens Skyld ikke forbigaaes. Den findes hos Gustav Ludvig Baden, hvor denne omtaler Dronning Margaretas „Egenavn Dagmar eller, som det ogsaa skrives, Dagmer“, men tager ingen Hensyn til de ovenfor meddelte, ældre Udtalelser i Kilderne om, at det andet af Dronning Margareta Dagmars Navne var blevet givet hende for hendes Skjønheds Skyld. „Uden Tvivl“, meente Baden, „har dette Egenavn samme Oprindelse som Atterdag, der gaves den sidste Kong Baldemar. Dronning Margareta, naar hun mødte Landets Koner, har ventelig hilset og tiltalt dem med det gode, gamle, danske: God Dag Mor³⁾“.

Uden Hensyn endeligen til, hvilken Fortolkning der ellers maatte foretrakkes, har man i Almindelighed, forsaavidt netop Ordet Dagmar kom til at afgive Tilmavnet, villet finde Grunden dertil i selve det første og fjerde af Dronningens Navne: „Navnet Margareta“, saaledes læses der, „kunde iøvrigt ogsaa foranledige Tilmavnet⁴⁾“.

Jeg tilføier endnu, at de slaviske Historieforskere, der saa uheldigen have forsøgt at tilveiebringe nogen nærmere og

¹⁾ J. Hammerich, Danmark i Baldemarenes Tid. Kbhvn. 1847—48. I, 131.

²⁾ H. Barfod, Fortællinger af Fædrelandets Historie. Kbhvn. 1853. S. 249.

³⁾ G. L. Baden, Danmarks Riges Historie. Kbhvn. 1829—32. I, 309.

⁴⁾ Historiske Aarbøger. Udgivne ved den danske Historiske Forening af C. Melbech. Kbhvn. 1845—51. I, 56.

beviseende Dplysning om Dronning Dagmars Slægtskab, alle med Hensyn til hendes Navn ubetinget træde i deres danske Forgjængeres Fodspor, der omtale det som et Dronningen her givet Tilnavn, hvad enten de nu, som Palacky eller Wocel, i Almindelighed ere blevne staaende herved, eller, som Dudik, særligen adopterede en af de ovenfor sammenstillede Fortolkninger ¹⁾.

Men hvad nu angaaer saavel hele den Forklaringsmaade, hvorefter Navnet Dagmar overhoved skal have sin Oprindelse fra et Tilnavn, som de forskjellige Fortolkninger, der knytte sig hertil, da lide de i mine Tanker af en væsentlig Mangel. Mod dem taler nemlig den Maade, hvorpaa Dronning Margareta saa ofte alene nævnes Dagmar i Kilderne, saa at endog flere af disse, som ovenfor omtalt, slet ikke kjende hende under noget som helst andet Navn. Vi have i det tolvte og i det trettende Aarhundrede havt Konger af Navnet Erik, der betegnedes med Tilnavnene Siegod, Emun, Lam, Grathe, Seier, Blouppenning, Gipping og Menved; men hvor finder man da paa noget beviseende Sted disse Tilnavne brugte alene om vedkommende Konger, uden at foies til deres egentlige Navn ²⁾? Vi have i Middelalderen havt flere Dronninger af Navnet Margareta, og een af dem, Baldemar Seiers Søn, Christopher I's Dronning Margareta Sambiria, der var en slavisk Fyrstedatter ligesom Baldemar

¹⁾ Ihr Taufname ist Margaretha, und das allgemein angekommene Jahr ihrer Geburt 1186. Der Name Dagmar, oder besser Dagmaar, ist ein von ihrer Schönheit und Liebenswürdigkeit entlehnter Beinamen, gleichsam the day maid, Tagjungfrau. Dudik, Währens Geschichtsquellen. I, 71.

²⁾ De eneste staaende Vers i Viserne om Marit Stig (Udvalgte danske Viser fra Middelalderen. II, 129, 145) hvori man siden Bedel læser: „Siden Gipping gjorde mig Vaande“, og: „At Gipping skulde regjere“, have ingen Hjemmel i noget af de bevarede Haandskrifter, ni i Tallet, af hvilke Bedel kjendte og benyttede de tre, og der, paa eet nær, alle ere ældre end hans Udgave af Viserne. I Haandskrifterne finder man overalt kun Kong Erik.

Seiers første Dronning, gaves her det eiendommelige Tilnavn Sprenghest, „fordi hun“, som Huitfeld skriver, „reed gjerne oc lod tumle sin Hest“; men hvor kunde man vel finde dette Tilnavn alene stadigen brugt om Dronningen, saaledes som vi ofte finde Navnet Dagmar alene brugt om Baldemar Seiers Margareta?

Den Indvending, der saaledes nødvendigviis synes at maatte rettes mod den gjængse Forklaring af Navnet Dagmars Oprindelse fra et Dronningen givet Tilnavn, har Suhm været nær ved at gribe. Thi vel gjentager ogsaa han den gjængse Fortælling, hvorefter Dagmar var et Dronning Margareta først i Danmark tillagt Navn, der skulde prise hendes Skjænhed, men han har dog tillige i Forbigaaende bemærket, at „det er underligt nok, at Tilnavnet Dagmar har saa ganske faaet Overhaand til vore Tider“, og ligeledes, at „det er ellers mærkeligt, at Tilnavnet har fortrængt hendes rette Navn Margareta“).

Hertil kommer, at Navnet, der bared af Baldemar Seiers anden Dronning, den portugisiske Kongedatter, Berenguela eller Berengaria, afgiver en nærstaaende Beviser. Dette Navn blev nemlig hos os fordreiet til Berengerd eller Bengerd, ja saaledes, at endog en historisk Gransker kunde formode, at man ogsaa derved havde villet give et Dgenavn³⁾.

¹⁾ Huitfeld, Danmarckis Rigis Aersuicte. 1, 235. Jonfr. Petri Olai Chron. S. R. D. I, 124.

²⁾ Suhm, Historie af Danmark. Kbhvn. 1782—1828. IX, 71, 207.

³⁾ N. M. Petersen, Dronning Dagmar. Annaler for nordisk Oldkyndighed. 1842—43. S. 12. Jonfr. den samme Forfatters Afhandling: Dronning Dagmar og Dronning Bengerd. Dansk Folketalender. 1843. S. 104. Forfatteren antager her, at den i Hilderne ogsaa forekommende Fjerdreielse af Navnet til Bringenild skulde have villet betegne Dronningen som Hedenolds grimme Brynhilde. Men denne Forklaringemaade lader sig neppe vel forene med den Maade, hvorpaa hien Form anføres i Hilderne. Idet saaledes de saakaldte Strals Annaler (S. R. D. III, 308) have nævnt Beren-

Hvor let kunde altsaa ikke et slavisk Navn, der havde tilhørt Dronning Margareta, og som blev udtalt eller fandtes optegnet efter dansk Sprogbrug, være bleven misforstaaet af nogle af vore ældre Kronikefribere, hvor let kan det ikke være bleven urigtigen udtydet paa de Tider, hvor slige uheldige Forklaringer af slaviske Navne hørte til Dagens Orden. Der fattes i Sandhed i denne Retning ikke paa Fingertop.

Den navnfundige slaviske Gud, der af Benderne dyrkedes i Arkona, og hvis derværende Billede blev ødelagt af de Danske efter Rygens Indtagelse i Maret 1168, kaldes af Keiser Frederik I, Rødsfjæg, i et Diplom Szuentevit¹⁾, hos Helmold Zuantevit og af Saxo Grammaticus Svantovitus. Den første Deel af Navnet, der endnu forekommer i flere af de gamle vendiske Stedsnavne; og som ogsaa brugtes i adskillige vendiske Personnavne²⁾, er det vendiske Ord swante,

---

garia, tilføiede: „Hujus rectum nomen erat Bringinild“. Paa samme Maade nævnes Dronningen ogsaa i den saakaldt Kong Eriks Arvikes danske Afhandling (Nye danske Magazin, V, 186) først Bengiard, hvorpaa der ligeledes udtrykkelig tilføies: „Henne rectæ nasni ellers var Bringinild“. Berenguelas Navn synes her urigtigen at være bleven kast Bringenild i Stedet for Bringinild.

1) Keiser Frederik I's Bekræftelsesbrev for Bispdommet Schwerin, udstedt i Frankfurt den 2den Januar 1170, hos Lisch, Meklenburgische Urkunden. Schwerin. 1837—41. III, 20.

2) Paa Rügen ligger endnu Lynsbøen Swantow og sammesteds findes ligeledes paa den vestlige Kyst af Wönchsgut Stedsnavnet Swantegard. Paa Wollin ligger Høferteiet Swantewiz og Gaarden Swantust. Paa den nordligste Spids af Hiddensee ligger Høien Swantich. Swantibor og Swantepoll vare Navnene paa flere af Pommerns Hertuger, og det sidstnævnte forplantedes til Norden, da en af Kong Valdemar Seiers nægte Sønner, Hertugen af Lolland, af Neval og af Blesingen, Anud († 15de Oct. 1160), havde ægtet Inger eller Margareta, en Datter af Hertug Swantepoll af Pommern. En af Sønerne af dette Ægtekab, den i Maret 1230 fødte og først i Maret 1310 i Sverige afdøde Swantopoll opkaldtes nemlig efter Morfaderens vendiske Navn. Jønsr. Suhm, Historie af Danmark. X, 248, 411.

der ogsaa i det Polske, med en Næfelyd, hedder swigty, der i det Behmiske, der ikke har Næfelyden, hedder swaty, og som betyder hellig¹⁾. Den sidste Deel af Navnet, wit, kan derimod oversættes enten ved Helt eller Seer, saa at Meningen paa Græsk kunde være giengivet ved Hagiomachos eller Hagiosophos. Men baade hos Saxo Grammaticus og hos Helmold findes en heel anden Forklaring af Navnet, idet de nemlig indbilde sig, at det skulde betyde den hellige Vitus²⁾, og denne sære Fortolkningsmaade havde allerede tidligere saaledes vundet en vis Indgang i Tydskland, at man derpaa endog kunde bygge politiske Fordringer. Klofret Ny-Korvey ved Weserfloden — der var bleven stiftet i Aaret 822 og ved sin anden Abbed, Varius, i Aaret 836 fra Frankrig havde vidst at erhverve sig de undervirkende Reliquier af den hellige fra Lykien stammende Dreng Vitus, som var bleven Martyr under Keiser Diocletian, og hvis Been senere under Kong Pipins Dage fra Rom skulde være bragte til det berømte Kloster St. Denys ved Paris — udbredte den bekjendte Paastand, at Den Rygen, som et Land, der allerede i det niende Aarhundrede var bleven omvendt til Troen paa Kristus og den hellige Vitus, og som først senere igien var falden tilbage til Hedenkabet, under de første tydske Keiseres Regjering var

¹⁾ Navnet Swantepolk giengives saaledes rigtigten som Sanctopolcas i et Diplom af Aaret 1248, der paa Latin oversætter det første af de tvende slaviske Ord, hvoraf Navnet er sammensat. Voigt, Gesch. Preussens. Königsberg. 1827—39. II, 600. Det polske Ord polk, og det tilsvarende russiske Ord, som vi endnu bruge, naar Taten er om et Pulk Kosatter, svarer til vert Folk, det tydske Volk, det latinske vulgus. Behmerne sige pluk.

²⁾ Sacri Viti vocabulo. Saxonis Grammatici Historia Danica. l. XIII. Rec. P. E. Müller & Velschow. Hauniae 1839. II, 661. Sancti Viti vocabulo. Saxo Gram. l. XIV. l. c. p. 828. Solo nomine Sancti Viti gloriantur. Helmoldi Chronica Slavorum l. I, c. 6. Rec. Henr. Bangert. Lübec. 1659. 4o. p. 21.

bleven skjænket Klostret, en Paaastand, der tilsidst som en Gjen-
 gaenger endnu viste sig under de langvarige Underhandlinger
 i Midten af det syttende Aarhundrede, der endeligen bevirkede
 Trediveaarskrigens Slutning. Førend Freden undertegnedes,
 der tilligemed Pommern, hvor den gamle Fyrstestamme var
 uddød 1637, ogsaa gav Rygen til Sverrig, havde Abbeden
 af Korvei, Arnold IV endnu i Aaret 1645 meldt sig
 i Dsnabrück for de keiserlige Ministre med Grindring
 om, at Abbederne ogsaa efter Rygboernes Frafald i Landen
 havde bevaret deres Dominium, og at han derfor nu havde
 forlenet den keiserlige Feldmarschal Grev Melchior v. Hatzfeld
 med Den¹⁾. Vi kunne tilføie et lignende Exempel. Arnold
 af Lybek anfører, idet han omtaler den af Henrik Love ind-
 satte Biskop af Schwerin, Bernos Død i Aaret 1197, hvor-
 ledes denne havde bestræbt sig for at tilintetgjøre Dyrkelsen af
 en anden slavisk Gud Guddrac, der havde sine hellige
 Lunde i det Meßlenborgske²⁾. Den egentlige Betydning af

¹⁾ Sam. Pufendorf, De rebus gesti Friderici Wilhelmi. Berolini 1695.
 fol. 1, 85. Jeg forstaaer ikke, hvorledes endnu i den nyere Tid historiske
 Fersfattere, der nyde Anseelse i Tydskland, have kunnet lade sig forlede
 til at tillægge de forveiste Fersbringer paa Rygen nogen forsvartig
 Grund, og hvorledes, da Swantewits gamle Dyrkelse paa Den dog
 var bekjendt nok, Barthold kan spørge: „Welcher denkbare
 Grund konnte nun die Mönche, die später nie einen Fuß breit Landes
 auf Rügen besaßen, bewegen eine Schenkung grade dieses entlegenen
 Ländchens zu erbichten?“ Gesch. von Rügen und Pommern. 1r Theil.
 Hamburg. 1839. S. 234.

²⁾ Arnold Lub. Chronica Slavorum. c. 21. Bangert, der til sin
 Udgave af Helmold ogsaa seiede Arnold, har ladet Stedet aftrykke saa-
 ledes: „Culturas dæmonum eliminavit, lucos succidit et pro Gene-
 dracto Godehardum episcopum venerari constituit“. At der imidler-
 tid her i Stedet ser pro Genedracto burde leses pro Guddracco, for-
 mededes allerede af Schwartz, Kurze Einleitung zur Geographie des
 Norder-Deutschlands Slavischer Nation und mittlerer Zeiten. Greifs-
 wald. 1745. S. 52. Denne Fersmedning er bleven glimrende stad-

dette slaviske Navn er hidtil ikke heldigen bleven forklaret¹⁾; flere meklenborgske Diplomer vise imidlertid, at en By *Goderac*, i Nærheden af *Warnow*floden, noget Nord for *Rostock* har havt sit Navn efter *Guden*²⁾. Men denne By *Goderac* kom hos *Tydskere* til at hedde *Godhardstorp* (nu *Goors-torp*), idet man omdannede *Guddrac* til *Godhard*³⁾, ligesom ved en Omdannelse, der ikke har nogen større Værdi, den forbiflydende *Warnow* i Norden kom til at hedde *Gudagersaaen*, et Navn, der bruges om Floden i *Knytlinga*-Saga, hvor denne omtaler et af *Kong Baldemar I's* Tog mod *Venderne*⁴⁾. Ved at omtale det samme Tog anfører *Knytlinga* ogsaa som en af *Baldemar I's* Ledsagere den vendiske Fyrst *Miklotts* Søn *Prizlaw*, der tidligen sluttede sig til *Danekongen*, der blev kristnet, gift med *Baldemar I's* Søster *Katharina* og Lehnsmænd paa *Volland*, men *Sagaen* anfører ham dog kun under Omdannelse af hans Navn til det nordiske

---

fæstet. Thi efterat *Lappenberg* (zur bevorstehenden Ausgabe des *Arnold von Lübeck*, hos *Bertz*, Archiv der Gesellschaft für ältere deutsche Geschichtskunde. VIr Bd. Hannover 1831. S. 566—584) i Almindelighed havde henvendt Opmærksomheden paa Haandskrifterne til *Arnold*, har det vist sig, at af disse har baade det gode lybeliske Papirhaandskrift, som *Bangert* lagde til Grund for sin Udgave, og det gamle havelbergiske Pergamenthaandskrift: *Guddraco*. Det Bøffeliske Haandskrift har omtrent ligeledes *Guddraco*, og det københavniske Papirhaandskrift af Aaret 1579 *Guddraco*.

- 1) *W. Bernhardi* (*Bausteine zur slawischen Mythologie*, i *Jordans Jahrbücher für slawische Literatur*. IIr Jahrg. Leipzig 1811. S. 24) lovede at ville give en Forklaring, men denne er, saavidt vides, hidtil udeblevet.
- 2) *Lisch*, *Meklenburgische Urkunden*. III, 12, 13, 15, 26, 35, 49, 53.
- 3) *Lisch*, Ueber den wendischen Götzen und die wendische Stadt *Goderac*, i samme Jahrbücher des Vereins für meklenb. Gesch. und Alterthumskunde. VIr Jahrg. Schwerin. 1841. S. 70—78.
- 4) *Gudakursa*. *Knytlingasaga*, c. 119. *Fornmanna Sögur*. Kaupnamnhöfn. 1825—1837. XI, 375. *Saga* talder ligeledes *Warnow Gudacram* amnem. *Histor. Dan. lib.* XIV. l. c. p. 782.

Dren mere tiltalende Fridleif). Den nærmeste Analogi til de forskjellige nordiske Forklaringer af den slaviske Dagmars Navn, som af et Dronningen givet Tilnavn, afgive imidlertid de Fortolkninger, hvormed andre Forfattere udenfor Norden ligeledes vilde fortolke hendes egen Faders Navn Datar. Efterdi nemlig Přemysl Datar I en Tid havde viist sig som en Modstander af Philip af Hohenstaufen, maatte nemlig ogsaa det sidstnævnte af Behmerkongens Navne tidligen finde sig i at fortolkes, som om det skulde være et Tilnavn, der var tillagt Kongen som en Tilhænger af Keiser Otto IV, hvad enten nu igjen Meningen af Tilnavnet skulde være „*Ottoni carus*“, den for Otto IV dyrebare²⁾, eller man vilde have, at det skulde betegne Datar som en Fyrste, der i Gæt og Alt, med Liv og Sjæl var Ottos Sag hengiven³⁾. Det vil neppe være vauffelig at vise, at de slaviske Navne ligesom ved en fortsat Tradition fra hine Tider, fra Swanterwits og Gudderæ, fra Datars og Dagmars Dage, endnu i vore Dage fortrinnsviis maae afgive de germaniske Forfattere Stof til deslige grundløse og derhos indbyrdes forskjellige Etymologiferinger. Men her maa det være nok at anføre eet Forsøg i denne samme Retning; sjønt kun eet, vil det ogsaa kunne gjælde for tusind. Den ved sit Regtskriveri bekjendte, tydske Oldgraafers Kruse forklarer Stedsnavnet Ellgoth, som han

¹⁾ Fridleifr. Knyttlingasaga. c. 119. l. c. XI, 375. Om Prizlaw henvises til Uplysningerne hos Werlauff, Sophia af Mecklenberg, Dronning til Danmark og Norge, med Tilbageblik paa de tidligere Slægtskabsforhold mellem det danske og det mecklenborgske Regenthum. Historisk Tidsskrift, udgivet af den danske historiske Forening. 11de Bind. Kbhvn. 1842. S. 11.

²⁾ Zunft. Palackys Anmærkning herimod i Gesch. Böhmens. II, 1, 66.

³⁾ *Ottocarus quasi Othicus totus. Fabricii Originum illustrissimæ stirpis Saxonice libri septem. p. 536. Otlischgar, hoc est Ottoni totus deditus. Dubravii Historia Bohemica. p. 119.*

forefandt i Schlesien, som sammensat af *hel*, hellig, og *Gut*, Gods, saa at Meningen skal være et helligt, Præsterne tilhørende Gods. En anden beslagtet Forfatter underviser ham derimod om, at Navnet kommer af *Ild*, isl. *eldr*, og *Gud*, isl. *gud*, saa at *Ellgoth* betyder et Ildguden indviet Sted. Men *lhota* (forhen *lgota*) betyder hos Tjecherne en Udskytning, en skattefri Nybygd, *colonia*¹⁾, og dette Stedsnavn forekommer derfor endnu i Mähren alene paa ikke færre end henved hundrede Steder, og i Böhmen endog omtrent tre hundrede Gange²⁾. Dette Navn bliver imidlertid af Tydskerne i Böhmen og Mähren forandret til *Elhota* eller *Ellgoth*, af den simple Grund, at Udtalen af Doppelconsonanten *lh* i Begyndelsen af et Ord falder dem vanskelig, hvorfor en Selvehd gjerne skydes foran. Og den samme fantastiske Retning, der saaledes endnu stedse ynder Forsøg paa at germanisere de slaviske Navne, tør derfor i Almindelighed ogsaa forud mistænkes for ogsaa at have prøvet sine Kræfter paa Dagmars Navn.

Bor Formodning om, at dette ikke er et Tilnavn, der i Danmark blev Dronningen tillagt, men et slavisk Navn, som hun havde arvet fra sin Fødsel i Böhmen, og som først senere her har sat Fantasten i de forskjellige Bevægelser, vinder i Styrke ved en anden Betragtning. Derjom Dagmar alene havde baaret dette Navn, vilde Ingen være falden paa at forklare dette som et Tilnavn om en ellers navnløs Dronning, men nu kaldes hun tillige *Margareta*, og i denne Omstændighed har sikkert Fantasten fundet den første Anledning til sine forskjelligartede Forsøg paa at stemple Dagmar som en dansk Betegnelse. Herved bør da nu den Betragtning

¹⁾ Jungmann, *Slownijk Česko-Německy*. Wpraze. 1835—39. 4o. III, 513.

²⁾ Wocel, *Grundzüge der böhmischen Alterthumskunde*. Prag. 1815. S. 51.

gjøres gjældende, at det netop gjælder om Přemyslidenne, at i deres Slægt kunne tvende forskjellige Navne baade tidligen og mere stadigt, end andetsteds, eftervises at være blevne Fyrstehusets Medlemmer tildelte. Det maa her være nok at godtgjøre dette med Hensyn til Dagmars nærmeste Slægt. Hendes Fader Kongen kalder sig i sine egne Diplomer snart alene Přemysl¹⁾, og snart alene Otakar²⁾, men ofte forener han ogsaa begge Navnene, hvad enten man da i mange Diplomer seer ham kalde sig „Ego Otakarus, qui et Premisl”³⁾, eller man seer ham begynde nogle andre med at kalde sig „Ego Primisl, qui et Otakarus”⁴⁾. Kongens Broder, Dronning Dagmars Farbroder, den første Markgreve Wladislaw af Mähren (1197—1223) kalder sig i de Breve, der haves fra ham, stundom kun med Navnet Wladislaw⁵⁾, men stundom finder man ham dog ogsaa i dem kalde sig „Ego Heinricus, qui et Wladizlaus”⁶⁾. En af Kongens Søner med Dronning Constantia og altsaa en Halvbroder til Dronning Dagmar, den unge Wladislaw, der fra Aaret 1224 til 1226 var den anden Markgreve af Mähren af dette Navn, kalder sig selv i et Par Breve alene Wladislaw⁷⁾, og anføres oftere af Faderen

¹⁾ Boczek, Codex diplomaticus et epistolaris Moraviae. Olmucii & Brunæ. 1836—50. 4o. I, 335, 354. II, 2, 4, 5, 29, 38, 44, 51, 57, 59, 66, 68, 71, 73, 77, 86, 97, 109, 140, 146, 150, 166.

²⁾ Boczek, Codex diplomaticus. II, 42, 54, 95, 102, 108, 109, 123, 142, 150, 159, 186.

³⁾ Boczek, Codex diplomaticus. II, 17, 104, 112, 114, 120, 133, 141, 145, 147, 149, 155, 158, 162, 172, 173, 174, 176, 183, 184, 189, 193, 197, 201, 207, 208, 209, 212, 213.

⁴⁾ Boczek, Codex diplomaticus. II, 12, 135, 189, 193.

⁵⁾ Boczek, Codex diplomaticus. II, 22, 77, 80, 82.

⁶⁾ Boczek, Codex diplomaticus. II, 14, 68, 69, 75, 76, 103, 116, 121, 128, 129, 134.

⁷⁾ Boczek, Codex diplomaticus. II, 163.

ligeledes alene under dette Navn som Vidne i hans Diplomer ¹⁾; men i eet Diplom af Aaret 1224 anfører Kong Přemysl Otakar dog ogsaa denne Son som et af sine Vidner, idet han kalder ham „Wladislaw eller Henrik²⁾“. Endelig kan det her til Slutningen beroe ved i den ommeldte Henjæende ogsaa at henlede Opmærksomheden paa en Halvsøster til Dronning Dagmar, om hvem Palacky har tilveiebragt vor første Kundskab ved nogle Udtog af Inquisitionens Originalprotokol i det ambrosianske Bibliothek i Mailand. I den omtales nemlig en Datter af Kong Přemysl Otakar og af Dronning Constantia, Wilhelma eller Wilhelmine³⁾, der som Enke tilbragte de sidste tyve eller tredive Aar af sit Liv i Mailand, hvor hun i meget hoi Alder døde den 24de August 1281 og blev begravet i Klostret Chiaravalla. Hun skildres som en Kvinde af hoi Aand og sjelden Dyd, der allerede i levende Live blev æret som en Helgen, men derhos ogsaa ved sin Indfydelse efter sin Død fremkaldte en særegen fjættersk Sect i Mailand, paa hvilken Inquisitionen imidlertid ved strenge Forholdsregler gjorde en Ende i Aaret 1300. Men i Forherene forklarede et Vidne udtryffeligen, at den anførte Kongedatter ikke blot havde havt Navnet Wilhelma, men ogsaa Navnet Felix⁴⁾, hvilket sidste Palacky formoder at have været Oversættelsen af det böhmiske Blažena.

¹⁾ Boczek, Codex diplomaticus. II, 47, 109, 121, 136, 140, 159, 176.

²⁾ In presentia Wenceslai filii nostri senioris, ducis Pliznensis et Budensis, et alterius filii nostri junioris Wladislai seu et Henrici marchionis Moraviae. Boczek, Codex diplom. II, 158.

³⁾ Guillelma Bohema, vulgo Gulielmina. Palacky, Litterarische Reise nach Italien im Jahre 1837, zur Aufzuehung von Quellen der böhmischen und mährischen Gesch. Prag 1837. 1o. S. 72.

⁴⁾ Dieta Da. Guillelma nominata fuit primo Felix. Palacky, Litterarische Reise nach Italien. S. 91. En Ferevirring sig den, som Margareta Dagnars tvende Navne frembragte i Norden, fremkaldtes for den

Men vor Formodning maa blive til Visshed, naar vi ogsaa formaae at opvise det slaviske Navn, der i de Danskes Mund kom til at lyde som Dagmar. Og et saadant gives. Under nogle historiske Studier til en ethnografisk Udsigt over den slaviske Folkestamme standsede jeg oftere ved det, indtil det blev mig klart her at have stædt paa Dronning Dagmars Navn.

Det er nemlig det gamle slaviske Navn Dragomir¹⁾.

---

velse Histories Kilder ved Kong Casimir I's Giftermaal med en Datter af den russiske Kyrtse Vladimir I den Store. *Annal. Saxo* og *Gallus* vidste, at hans Dronning var fra Rusland, uden at kjende enten hendes eller Faderens Navn. *Annal. Crae.* veed at nævne Dronningen, men kun under Navnet Maria. *Chronic. polon.* og *Chronic. princ. Polon.* kjende hende omvendt alene under Navnet Dobroguewa. *Vita S. Stanislai* udjævner imidlertid Striden ved at give Kong Casimir uxorem de Rugiæ principibus nobiliorum, nomine Dobroguenam, dictam cognomine Marianam, og de nærmere Angivelser om hendes Slægt findes hos Nestor og i andre russiske Kilder. *Vnsfr. Koepell, Gesch. Polens. I, 182.*

¹⁾ Med Hensyn til Navnets slaviske Udtale, der ogsaa ved denne Overgang kan tages i Betragtning, anmærkes her, at det er den almindelige Grundregel for de fleste Beslaver at accentuere Ordets første Stavelse. Saaledes skriver Hauptmann: (*Niederlausf. wend. Gramm. Vöbten. 1761. S. 30*) „In der wendischen Sprache siehet der Accent allezeit auf der ersten Sylbe, das Wort habe auch soviel Sylben, als es immer wolle, z. B. pátawa, Stuchheune, nápsesiwnik, Feind, s bóhgabojanosezu, mit Gottesfurcht, s nébohgabojasnosczzi, aus Gottlosigkeit. Auch in fremden Wörtern setzen die Wenden den Ton auf die erste Sylbe, ob er gleich in der fremden Sprache auf einer andern Sylbe siehet, als Cáthrina, Christina, Mária, pápira, láterna, pársona u. s. w. Auch der Casus wirft seinen Ton auf die Präposition zurück z. E. zá-togo, für den, sé-wšim, mit allem, pótom, nach dem, ná-nebu, im Himmel“. Ugeledes hedder det hos Peter Dainko, (*Lehrbuch der wend. Sprache. Gräg. 1821. S. 37*): „Die erste Sylbe eines jeden mehrsylbigen Wortes, sie mag eine Wurzel- Partikel- oder Ableitungssylbe seyn, spricht der Slowene fast immer mit vorzüglicher Erhebung und besonderem Nachdrucke aus, z. B. délo, die Arbeit, déte, das Kind, národ, die Nation, ódprem,

Dette Navn tilhører netop som et Kvindenavn de bekjendte Přemysliders Slægt, siden den fjerne Oldtid, da Wratislaw I ægtede Slægtens Stammoder, Dragomir af Stoderanernes Stamme¹). Og da Kong Wladislaw II's ældste Søn, Hertug Frederik af Böhmen († 31te Marts 1189) af den gammel-slaviske Legende om den hellige Wenzel, der naaer op i det tiende Aarhundrede, havde taget Navnet Ludmila og givet det til sin første Datter med Elisabeth af Ungarn²), laa det

ich eröffne, předgovor, die Verrede u. s. w." Og Dobrowsky (Vehrbände der böhm. Sprache. Prag. 1809. S. 10. 11.) fastholder: „Die erste Sylbe eines jeden Wortes spricht der Böhme mit vorzüglicher Erhebung und mit besondern Nachdruck aus. Der Ten hat also seinen beständigen und unveränderlichen Sitz auf der ersten Sylbe. Diesem Gesetz müssen sich auch fremde Wörter unterziehen. Wenn aber durch die Verbindung einer Präposition oder einer andern Partikel am Anfange eines Wortes die erste Sylbe von ihrer Stelle kommt, und nur die zweite oder dritte einnimmt, dann verliert sie auch den Ten, weil ihn die vorgesetzte Partikel bekommt. — Nach den zweysylbigen Verwörtern verliert die erste Sylbe des folgenden Wortes den Ten nicht“. Jnsfr. Kollar, Wyklad čili Půjmočky a Wysvětlivky ku Slawy Decie. W. Pešti. 1832. S. 8—10.

1) Obtinuit Wratislav ducatum et accepit uxorem nomine Dragomir. Cosmæ Chronica Boemorum. l. I, c. 15. ap. Pertz, Monum. Germ. hist. IX, 45. Mater vero pueri (Wenceslao) nomine Dragomir in viduitate permansit. De S. Ludmilla ap. Mencken, S. R. G. III, 1808. Om det sidstnævnte Sted i den ældste af Legenderne om den hellige Ludmila her nærmere henvises til Dobrowsky, Ludmila und Drabemir. Fortgesetzte Probe, wie man alte Legenden für die Gesch. benützen soll. Prag 1807. S. 27. Denne Afhandling, der udgjør den anden af Forfatterens trede „kritiske Versuche die ältere böhmische Gesch. von spätern Erdichtungen zu reinigen“, findes ogsaa indbæstet i Abhandlungen der k. böhm. Gesellsch. d. Wissensch. Von der Jahren 1805, 1806, 1807, 1808, 1809. Prag. 1811.

2) Denne Datter Ludmilla blev senere gift med Grev Albert III af Bogen, og efter dennes Død i Aaret 1198 med Hertug Ludvig I af Baiern, med hvem hun blev Stammoder til det endnu blomstrende Hus Wittelsbach. Palacky, Gesch. von Böhmen. I, 487. II, 71.

i en vis Henseende nær for den yngre Søn, Broderen Přemyslav Dtafar I, da Adela fødte ham sine Døttre, at mindes det andet af Legendens navnkundige Navne, Dragomir, saa meget mere, som vi ogsaa ellers kunne paavise, at Slaverne endnu i det trettende og det fjortende Aarhundrede ikke have undladt at anvende dette Navn. Thi det samme Navn forekommer i slaviske Diplomer fra Aarene 1267 og 1369, her dog under en polsk og mandlig Form skrevet *Drogomir*¹⁾, der imidlertid er det selv samme Navn, som det ovenanferte gamle i Bøhmen forekommende *Dragomir*, paa samme Maade nemlig, som man til Exempel ogsaa i polske Diplomer finder Formen *Wlodimir*²⁾ i Stedet for de bøhmiske Diplomers *Wladimir*. Ja endnu i vore Dage er det berømte Kvindes navn i Brug hos Bøhmerne, der overhoved med Fortjærlighed synes at bevare de gamle, ogsaa for vor Historie bekjendte slaviske Navne. Men nu skjuler Navnet sig dog noget mere, forsaavidt det nu bliver skrevet *Drahomir*. Ligesom nemlig Lyden *k* i de yelsagiske Sprog ved den almindelige Overgang i Norden kom til at lyde som *h* — saasom i isl. *hafr* (caper), isl. *hlif* (clipeus), isl. *höfuð* (caput), isl. *hjarta* (*καρδια*), eller i Ordene *hvad* (quod), *hvis* (quis), *hin* (*κείνος*), *halt* (claudus), *Halm* (calamus), *Horn* (cornu), *Hud* (cutis), *Hylster* (claustrum), *Hors* (cursus), *Hund* (*κύων*), o. s. f. —, saaledes træder i det nyere Bøhmiske *h* i Stedet for det *g*, der findes i de tilsvarende Ord i de andre slaviske Sprog. Det polske Ord *granice*, Grændsen, et Ord, som Skandinaverne og Tydskerne have optaget fra Slaverne, mens Grændsen i Oldtiden kun betegnes ved vort *Mark*,

1) Rzyszczewski et Muczkowski, Codex diplomaticus Poloniae. Tomus I. Varsaviae. 1847. 4o. p. 90 og p. 258.

2) Rzyszczewski et Muczkowski, Codex diplomaticus Poloniae. I, 178, 179, 236, 238.

svarende til det latinske *limes* — skrives og udtales nu *bohmiss hranice*. Til det polske Ord *gawron*, en Krage, der gjenkjendes i enkelte slaviske Stedsnavne — saasom i den nuværende Gaard *Gageru* paa Rygen, der ligesom den derfra stammende Slægt *von Gageru* forhen skreves *Gawern* —, svarer nu det bohmisske *hawron*. Det slaviske *gora*, et Bjerg, findes over alle Folkestammens gamle og nuværende Gnemærker i mange Stedsnavne, lige fra Rygen — hvor Fyrst Jaromir I stiftede det ansete Cistercienser-Monnekloster *St. Maria* paa *Gora* (senere *Bergen*), og hvor *Caro Grammaticus* ligeledes nævner *Gorum promontorium* (nu det *Görensche Höwt*), paa *Mönchsgut* — og indtil den nu mærkværdig blevne *Stat Czernagora*, hvis Navn betyder det sorte Bjerg, svarende til det ital. *Monte-Negro*, tyrk. *Kara-Dag*, alban. *Mail-Jsi*, eller til det gamle, navnfundige *Forbjerg Athos*, som paa Grund af sin bekjendte Klosterkolonisation hos de bulgariske Slaver nu fører Navnet *Swatagora*, svarende til Bjergets nuværende Navn *Hagion Dros* hos Grækerne, eller til dets Navn *Monte-Santo* hos Italienerne og i Orientens *lingua franca*. I Bøhmen hedder derimod et Bjerg *hora*; det hvide Bjerg udenfor Prag, der er bleven saa bekjendt ved Slaget, der aabnede *Trediveaarskrigen*, hedder paa Bohmissk *Wihora*. Saaledes bliver fremdeles det slaviske Navn paa Bøhmens Hovedstad og paa *Warschans* Forstad *Praga*, der tidligere ogsaa i Bøhmen udtaltes og skreves saaledes, nu der udtalt og skrevet *Praha*; saaledes blev der Navnet *Godislaw* senere til *Hostislav*, og saaledes have Bøhmerne ogsaa endnu det ældre Kvindenavn *Dragomir* i det nuværende *Drahomir*.

Den samme Sikkerhed for, at vi selv ligeledes have det gamle slaviske Navn *Dragomir* i vort nordiske *Dagmar*, kan ogsaa paa ikke mindre afgjørende Maade tilveiebringes ved Hensyn til andre tilsvarende Sprogovergange. Hvilke Mis-

brug man har drevet med linguistiske Beviser, ogsaa efterat det sammenlignende Sprogstudium i vore Dage var fremstaaet som en næsten ny Videnskab, tør vel ikke ansees ubekjendt. Men ogsaa for den, der vender sig bort fra de mythologiske ethnografiske og historiske Luftflotte, som enkelte Granskere baade i Tydskland og i Norden med saa overdreven Sikkerhed atter forsøgte at opføre paa Grundlag af ubeviselige eller ubevisende Etymologier, bliver det dog noget Andet, naar man under historiske Forhold, som de her omhandlede, paa een Gang kan paavise baade de fremmede Navne og de tilsvarende Navne i Norden og Mellemledene, der forbinde dem, naar der ogsaa for enhver uhildet Betragtning ikke bliver mindste Spørgsmaal om nogen som helst Art af tom Vilkaarlighed, men kun aabenbares en haandgribelig Virkelighed, der viser sig klart og dybt begrundet i Sprogets almindelige Love.

Hvad den sidste Deel af Navnet Dragomir angaaer, bør det da her kaldes i Erindring, at ved slaviske Navnes Anførelse af Tydskerne eller Nordboerne gik Endelsen mir overhoved over til at blive mar¹⁾. Saaledes bliver Chotimir til Chotimar, Moimir til Moimar, Stoimir til Stoimar og saa fremdeles.

I Henseende til den første Deel af Navnet Dragomir bliver derimod at tage Hensyn til den almindelige Konsonants-omsættelse, der ogsaa viser sig der, hvor der til slaviske Ord, Stedsnavne og Personnavne ellers findes tilsvarende hos Tydskerne eller Skandinaverne. Til det slaviske hrada, Skjæg, svarer det tydske Bart, isl. bard; til det oldslaviske grad, det polske grod, det russiske gorod, svarer det oldnordiske gard, vort nyere Gaard. Det bekjendte Stedsnavn Grodno i

¹⁾ Schafarik, Slawische Alterthümer. I, 53—54.

Lithauen er i Virkeligheden det samme, som Navnet for Gardar paa Akrans i Island eller for Grenlands berømte Bispestæde af dette samme Navn; medens Konstantinopel, som de gamle Cæsarens Stad, endnu hos Rusjere hedder Czari grad, som den store Stad hos Nordboerne til at hedde Miklagard; kaldte Rusjerne den nye Stad, der i Vareger-tiden opblomstredede ved Wolschow, Nowgorod, saa kaldte Skandinaverne det Land, hvori den reisste sig, Gardarike eller Holmgard; de tydske Stæder i Pommern, der nu hedde Belgard, hed Belgard, ligesom den berømte slaviske Fæstning ved Donau, forinden den store Germanisering gif for sig, der ombannede Brelin til Berlin, Bralin til Barlin og paa samme Maade saa mange andre Stedsnavne. Medens ligeledes det varegiske Navn Thorward i Rusland blev til Truvor, bliver det russiske Navn Wjewlod hos Snorre til Wiswald og i tydske Krøniker til Wissewald; de slaviske Navne Břeti slaw og Branislaw bleve i nordtydske Diplomer til Bertislaw og Barnislaw, og Navnet Bratislaw bliver allerede hos Saxo til Bartislav¹⁾.

Fortrinsviis fortjener dog ved den her omhandlede Leilighed som et endnu nærmere liggende Exempel at fremhæves,

¹⁾ Vartislavus. Saxonis Gram. Hist. Dan. I. XIII, p. 629. Warthyslavus I. XIV, p. 867. Af Wartislaw fremkom endog i Tydskland senere Navnet Wartensleben. Haselbalch, Rosengarten u. v. Medem, Codex Pomeraniæ diplomaticus. 1r Bd. Greifswald. 1843. S. 47. I Virkelighed kommer den her oftere nævnte, allerede i Saxos Historie saa hyppige slaviske Personendelse slaw — i Tvidenavne slawa — af Ordet slawa, der betyder Koes, Gæder, det græske κλέος. Bratislaw svarer saaledes ligesom til det græske Navn Εμπεδοκλής, ligesom Boguslaw til Θεοκλής, Bele slaw til Πολυκλής, Dragislaw til Τιμοκλής, Gedislaw til Γκιζκλής, Keleslaw til Ηερικλής, Wladislaw til Κρατησιζκλής, Witeslaw til Νιζοκλής c. f. v.

at Dragun eller Dragon, et gammelt slavisk Stedsnavn og Personnavn, der nu bohmsk lyder Drahou¹⁾, hos de Danske og hos Tydskerne kom til at lyde som Dargun eller Dargon. Thi saaledes nævnes det mærkelige Cisterciencerkloster i Meklenborg, der, ligesom de pommerste Klostre Belbuk, Golsbaz og Hilda, først besattes med danske Munke fra Eskrom Kloster paa Sjælland, deels i den saakaldte Kong Eriks Kronike²⁾, og deels i en Række i Tydskland udstedte Diplomer³⁾. I et af disse, i et Gavebrev fra Hertug Swatopolk, udstedt i Stolpe den 2den December 1248, forekommer ogsaa blandt Vidnerne Præsten Dargoslaw⁴⁾, hvilket Navn ligeledes kun er en Omflyttelse af et tilsvarende gammelt, slavisk Personnavn Dragoslaw, der nu paa bohmsk lyder Drahoslaw⁵⁾. Det samme Navn forekommer ogsaa skrevet Darislaw om et af Vidnerne i et Gavebrev af Greverne af Dannenberg af 23de September 1265⁶⁾. I et andet Diplom, et Forlig af 31te December 1262 imellem Markgreverne Johan og Otto af Brandenburg paa den ene Side og Tempelherrerne paa den anden, findes ligeledes Dargumizle⁷⁾, aabenbart svarende

¹⁾ Jungmann, Slownjk Česko-Německy. I, 465. Junjr. Boczek Codex diplomaticus et epistolaris Moraviae. I, 125, 171. II, 362.

²⁾ Anno Domini 1172 conventus venit in Dargun. Chronicon Erici Regis. S. R. D. I, 163.

³⁾ Lisch, Meklenburgische Urkunden. Erster Band. Urkunden des Klosters Dargun. I flere af disse skrives Navnet Dargon, og Dargen findes ligeledes endnu ved Siden af Dargun i Meklenborg som Stedsnavn.

⁴⁾ Lisch, Meklenburgische Urkunden. I, 85.

⁵⁾ Jungmann, Slownjk Česko-Německy. I, 465.

⁶⁾ Gercken, Codex diplomaticus Brandenburgensis. Salzwedel u. Berlin. 1769—85. 4o. I, 213. Endnu findes i Pommern, ved Greiffenberg, Landsbyen Dargoslaw.

⁷⁾ Gercken, Codex diplomaticus Brandenburgensis. I, 477.

til det gamle, slaviske Navn Dragomysl, der nu behniſt lyder Drahomysl¹⁾.

Hvad der nu er udviklet, vil ogsaa gjøre det klart for den med Sprogens Forhold blot ſaaledes underrettede, at vi eie det gamle slaviske Navn Dragomir i Navnet for Baldemar Seiers første Dronning. Dette findes i vore historiske Kilder i det Hele taget ſkrevet Dagmar eller Dagymar — latiniseret Dagmara eller Daghmara —, men et Par Steder forekommer dog tillige Daugmar²⁾, hvori Langebek med Feie fun har ſeet en aabenbar urigtig Skrivemaade, og der upaatviveligen fun er en oprindelig Skrivfeil for Dargmar. Mærkelig er ogsaa Skrivemaaden Dagumarh, der paa eet Sted forekom i det i Erfurt fundne Haandskrift, hvorefter Waitz nyligen atter har udgivet den største Deel af de esromſke Narbøger³⁾, og ligeledes Skrivemaaden Dragmaar, der forekommer paa eet Sted i den ſaakaldte Kong Eriks Krenike, i dennes danſke Affattelse⁴⁾. Da iøvrigt Baldemar Seiers første Dronning var den eneste Fyrſtinde, der i Middelalderen, ſaavidt vor

¹⁾ Jungmann, Slownjk Česko-Německy. I, 465.

²⁾ Genealogia Regum. S. R. D. II, 161. Gheysmeri Compend. hist. Dan. S. R. D. II, 385.

³⁾ Waitz, Die Quelle der Annales Esromenses, oder Annales Lundsens. Nordalbingische Studien Vr Bd. Kiel. 1850 S. 50, 51. 3 Stedet for Dagymarh og Dagmarh, der her ſeefindes hos Waitz, findes i Langebeks Aftryk (Annales Esromenses. S. R. D. I, 243) det forvandlede Dagwmarh og Dagwamarch. Omvendt anfører Lappenberg efter det hamburgſke Haandskrift af Kreniken fra 936—1317 Varianten Dagmart (Dänische Geſchichtsquellen. I. c. II, 200), medens her hos Langebek ſtaaer det rigtigere Daghmar (S. R. D. II, 172).

⁴⁾ Den ſaakaldte Kong Eriks Krenike. Nye danſke Magazin V, 185. Det kan herved erindres, at paa et Sted i Vita Heinrici Sancti imperatoris ab Adelholdo episcopo Trajectensi conscripta (hos Leibnitz, Script. rer. Brunsvicensium. Hannoveræ. 1707—11. fol. I, 43) findes Blademar (Blademario cuidam Slavo) og paa et Sted hos Arnelt af Lybek (I. VI, c. 17. p. 469) Blademar (rex Wlademarus) i Stedet for det almindeligere Baldemar.

Kundskab strækker sig, lod Norden eller Tydskland stifte umiddelbar Bekjendtskab med det slaviske Navn Dragomir, blev det en Selsfølge, at vi med endnu større og regelmæssigere Fuldstændighed formaae at paavise Overgangen af andre, isøvrigt aldeles tilsvarende slaviske Navne. Disse kunne imidlertid tjene til at gjøre det end mere indlysende, hvorledes Dragomir hos os maatte blive til Dargmar, og vi ville saaledes ogsaa her standse nogle Dieblikke ved Overgangen af tre slaviske Navne, der allerede i længere Tid havde været bekjendte i Danmark paa Saxo Grammaticus's Dage.

Cazimir eller Casimir var det oprindelige Navn paa mange af Pommerns og Polens slaviske Fyrster. Paa Grund af den anførte Overgang af Endelsen mir til mar anføres Navnet hos Saxo Grammaticus stedse som Cazimar, og paa samme Maade forekommer det i mangfoldige danske og tydske Aarbøger og Diplomer. Ved en blødere Udtale blev Cazimar til Cazemar, i hvilken Anledning det her kan være nok at henvise til Helmolds Slaverkrønike¹⁾. Navnet Cazemar sammendroges derpaa atter til Navnet Cazmar, hvad der fremgaaer af et Sted hos en af Middelalderens Krønikeskrivere i Tydskland²⁾.

Zaromir lod oprindelig det slaviske Navn, der baares af mange af Rygens vendiske Fyrster. Ifølge den anførte Overgang af Endelsen mir til mar anføres Navnet som Zaromar i flere af Aarbøgerne fra Middelalderen, deriblandt vore saakaldte Laurentii Stralii Annales³⁾, og ligeledes finder

¹⁾ Helmoldi Chronic. Slav. II, 12.

²⁾ Et Slavi perdita victoria fugierunt. Dominus quoque Casmarus et Dominus Bork cum multitudine Slavorum ibi ceciderunt. Anonymi Saxonis Historia Imperatorum. Mencken, Script. Rer. Germ. III, 114.

³⁾ Laurentii Stralii Annales Danici. S. R. D. III, 312. I den ovenanførte slaviske Form er Navnet endnu i Brug i Bøhmen. Jeg har

man det skrevet paa samme Maade i talrige rygenske Diplo-
mer¹⁾, og i de rygenske Fyrsters Segl og Mønter²⁾. Ved
en blødere Udtale blev Jaromar til Jaremar, i hvilken
Henseende det her ogsaa maa være tilstrækkeligt at henvise
til Helmolds Slaverkronike³⁾. Navnet Jaremar sammendroges
atter til Jarmar, hvilken Form af Navnet man, blandt
de danske Kilder, kan træffe i Petrus Olais Kronike⁴⁾, i
den saakaldte Kong Eriks Kronike⁵⁾, i de visbyiske Nar-
bøger⁶⁾, hos den nestvedske Anonym⁷⁾, i den sjællandske Kronike⁸⁾,

---

saaledes, medens jeg skrev disse Ord, har jeg mig en i Behmen ud-
givet Digtsamling med Titel: Basne složil W. Jaromir Pizek. W.
Praze. 1843. Men hos Slaverne finder man dog ogsaa Jarimir,
og det er i tilsvarende Overensstemmelse hermed, at Navnet stadigen
skrives Jarimar hos Sago Grammaticus — efter ham ogsaa hos
Petrus Olai (*Annales. S. R. D. I, 186. Excerpta. S. R. D. II, 256,
263.*) — og ligeledes i omtrent samtids Breve, nemlig baade i et Brev
af Kong Knud den Sjette om en Grændsestrid, som han i Nyberg havde
paadømt mellem Rygens Fyrste, og de som Fuldmægtige for den
pommerske Eufehertuginde Anastasia sammesteds medende denminiske
Riddere Staumer (d. e. Slavomir) og Ketel, og i et Stiftelsesbrev af
Maret 1207, hvorved den nævnte rygiske Fyrste grundlagte Munk-
klosteret Hilda, det nuværende Eldena, og hvori han ogsaa lader sig
kalde Jarimar. (Fabricius, *Urkunden zur Gesch. des Fürstenthums
Mügen unter den eingebornen Fürsten. Straßburg. 1811—13. 4o,
III, 3, 4.*)

- 1) Fabricius, *Urkunden zur Gesch. des Fürstenthums Mügen. II, 9, 12,
13, 19, 35, 36, 37, 38, 41, 42, 43, 44.*
- 2) Fabricius, *Urkunden. II, Afbildningene af „Ruyanische Pfennige“
og „Fürstliche Siegel“.*
- 3) Helmoldi *Chron. Slav. II, 12.* Sjældnere For skrivelser ere, ved
Siden af det regelmæssige Jaromar, Jereomar og Jaremer. Fabri-
cius, *Urkunden. II, 2, 6, 8, 32.*
- 4) Petri Olai *Chron. S. R. D. I, 124.*
- 5) *Chron. Eriki regis. S. R. D. I, 163.*
- 6) *Annal. minores Visbyenses. S. R. D. I, 253.*
- 7) *Anon. Nestved. Chron. S. R. D. I, 371.*
- 8) *Chronica Danorum et præcipue Sialandiæ. S. R. D. II, 633.*

i de islandske *Harbøger*¹⁾, i den gode, fra Aaret 1074 til Aaret 1219 naaende *Kronike*²⁾, og i *Kroniken*, der gaaer fra Aaret 1130 til Aaret 1300³⁾ og, blandt de udenfor Danmark udstedte Diplomer, i et, i Aaret 1261 udstedt Gavebrev til Schwerins Bispedomme fra Hertuginde Helena af Sachsen og hendes Sønner Johan og Albert⁴⁾, samt i en omtrent samtidig Bulle, af 4de April 1264, af Pave Urban IV mod Biskop Jacob Erlandsen af Roskilde⁵⁾.

Bladimir eller Vladimir var oprindeligen kun et slavisk Navn, der fra Ruslands slaviske Fyrster, ved Knud Lavards Giftermaal med Ingeborg, en Datter af Storfyrst Mistislav I, og Sønnebatter af Storfyrst Vladimir II, Monomachus, forplantedes til Medlemmerne af Svend Estridsøns danske Kongeslægt⁶⁾. I Overensstemmelse med den almindelige Overgang af Endelsen *mir* til *mar*, gjengives det slaviske Navn, der saaledes anvendtes om flere af Danmarks Konger, stadig og nøiagtigt som *Baldimar* af Snorre i *Heimskringla*, af Forfatteren til *Knytlingasaga*, i de to islandske Fragmenter hos *Langebek* og i

1) *Annales Islandorum Regii. S. R. D.* III, 103.

2) *Chron. Danorum ab a. 1074 usque ad a. 1219. S. R. D.* III, 260, 261.

3) *Chron. Danorum ab a. 1130 usque ad a. 1300. S. R. D.* IV, 229.

4) *Lisch, Meklenburgische Urkunden.* III, 105.

5) *Liljegren, Diplomatarium Suecanum.* Holmiæ. 1829—1850. 4o. I, 418.

6) Vigesom det allerede ovenfor er blevet erindret, at Slaverne selv kjende Vladimir ved Siden af Bladimir, saaledes findes ogsaa i de tydske og nordiske *Kroniker* i Diplomer, ved Siden af de almindelige Former *Baldemar* og *Balmar*, ogsaa hyppigen baade *Boldemar*, der allerede møder os paa et Par Steder hos Saxo Grammaticus, i hans Tilsegnelse til Erkebiskop Andreas Sunesen, og *Bolmar* (*Wolmarus de Calmare*, nævnt som Raadmand i Riga 1231, i et Diplom i *Codex diplomaticus Lubecensis. Ir Theil. Lübeck. 1843. 4o. S. 61.* *Senfr. Chronic. Slav. ap. Lindenbr. S. R. G. S. p. 264. Chron. Elwacense ap. Pertz, Monum. Hist. Germ. X, 45, 50).*

det af ham trykte islandske Nekrolog¹⁾. Ved en blødere Udtale blev imidlertid Baldimar almindeligen til Baldemar, der allerede forekommer saa mangfoldige Gange hos Saxo Grammaticus. Navnet sammendroges derpaa yderligere til Balmar, hvilket her kan estervises ved Hjælp af et Navn hos en tydsk Kronikskriver²⁾.

De regelmæssige Overgange have altsaa været disse:

Cazimir — Cazimar — Cazemar — Cazmar.
 Jaromir — Jaromar — Jaremar — Jarmar.
 Vladimir — Baldimar — Baldemar — Balmar.
 Dragomir — Dargomar — Dargemar — Dargmar.

Men Tilfloringen og Oplosningen af disse slaviske Navne standsede ikke ved de anførte Former, men tiltog bestandigen. Saaledes blev Cazmar ved en endnu slettere Udtale til Gazmer³⁾ og dette Navn kan man derefter finde skrevet Gasmer⁴⁾. Saaledes blev Jarmar deels ved den samme Sloven til Jarmer⁵⁾, og fra Jærmar⁶⁾ ligeledes til Jermer⁷⁾, deels endog til

1) Fragm. duo Isl. de reg. Dan. S. R. D. II, 431—33. Necrolog. Islando-Norvegicum. S. R. D. II, 510.

2) Walmarstede, hos Annalista Saxo ap. Pertz, Monum. Germ. hist. VI, 660. Det er det nu saakaldte Weimerstedt ved den til Eften liggende Flod Dore, to Mile N. for Wagdeberg.

3) Kazmerus Dei gratia Leuticiorum princeps. Diplom af Aaret 1170 hos Hasselbach, Hofgarten u. v. Medem, Codex Pomeraræ Diplomaticus. I, 74.

4) Imperator contra Gazmerum Ducem Bolanorum, rebellionem molientem, expeditionem parat. Herimanni Augiensis Chronicon ap. Pertz, Mon. Germ. hist. V, 129. Herzog Gasmer von Polen. Mathæi cujusdam vel Gregorii Hageni Germanicum Austriae Chronicon ap. Pez, Script. Rer. Austriac. Lips. 1721. fol. p. 1089.

5) Jarmerus Dei gratia Roianorum princeps. Diplom fra Begyndelsen af det trettende Aarhundrede hos Fabricius, Urkunden zur Gesch. des Fürstenthums Rügens II, 6.

6) Annal. Esrom. S. R. D. I, 216.

7) Jermer af Rügen. Den saakaldte Kong Crifs Kruite. Nye danske

Germar¹⁾. Saaledes blev fremdeles Balmar til Balmer, der ved Omlyden i Kæmpeviserne lyder Bolmer²⁾. Saaledes blev endeligen ogsaa Dargmar igjennem Rildernes hyppigste Overgangsform Dagmar — der netop svarer til Dargmar, som Bengerd til Berngerd — tilsidst saaledes flovet, at Navnet deels stundom er bleven gjengivet som Dagmer³⁾, deels undertiden blev skrevet enten Damar eller Dammar eller endog Damma⁴⁾, og i vort Aarhundrede af Sverrigs Almue endnu udtales saaledes⁵⁾.

Efterat det saaledes nu er viist, hvorledes Navnet Dragomir hos os er bleven til Dargmar, hvilken Form herefter

Magazin. V, 191. Guitfeld skriver „Herse Bermer“ og en Kjøbenhavn's Indtagelse i Aaret 1259 ved den rygenise Fyrste Jaromir II: „De fem hand ind at Byen ved Bermers Gab, huer som endnu staaer Bermers Skanse og nederbred Skotter“. Danmarks Rigis Krønike. I, 179, 259.

1) Germarus, Dei gratia princeps Ruianorum. Fabricius, Urfunden II, 36.

2) Walmerstedi skrives i Thetmari Chronicon. I, VI, c. 33, 35 ap. Pertz, Monum. Germ. Hist. III, 820, 830, og i en Kjøbekontrakt fra Aaret 1414 anfæres ligeledes et Walmerstorp hos Lisch, Mecklenburgische Urkunden. II, 176.

3) Sonst. Baden, Danmarks Riges Historie. I, 309.

4) Hos Petrus Olai (Chronica. S. R. D. I, 131. Excerpta. S. R. D. I, 181. Annales. S. R. D. II, 255) staaer, ved Siden af det rigtigere Dagmar, tillige Damar, og paa enkelte Steder af Haandskrifterne af Kæmpeviserne kan man finde saavel Damar, som Dammar og Damma.

5) Geijer har et Sted bemærket en den historiske Afdeling af Kæmpeviserne: „De danska behandla ämnen ur Svenska Historien, och visor om Konung Waldemar och Drottning Dagmar, eller som allmogen säger, Kung Watlem och Drottning Damma, har jag hört sjungas i Wermland och det äfven, att de finnas i Östergothland“. Geijer och Afzelius, Svenska Folk-Visor från Forntiden. Stockholm. 1814—1816. I, Indledning p. XLIII. Senere har Arwidssjen (Svenska Fornsånger. Stockholm. 1834—42. II, 353—58) trykt den tilføjede svenske Version, der begynder „Drottning Damma hon ligger i Rimstad sjuk, Til Redby de månde hende vänta“.

synes at burde foretrakkes til at gjengive Navnet i Norden, kan og fortjener det endnu her at tilføies, at det samme Navn Dragomir i Syden har havt en lignende Skiebne, ved nemlig ogsaa der fra de sydlige Slaver, hos hvilke det var i Brug, at gaae over til at anføres hos nogle af Byzantinerne. Thi at Personnavnet Dragomir ogsaa har været i Brug mellem de bulgariske, i det græske Keiserdomme indvandrede Slaver, slutte vi uden Betænkning deraf, at vi hos disse sydost for Sofia, ved et af de bekjendte Overgangsteder over Balkan, endnu finde Stedsnavnet Dragomir¹⁾. Det er nemlig overhoved karakteristisk for Slaverne, at de ikke blot danne Stedsnavne ved at føie Steds-Endelser til deres Personnavne, men ogsaa ved uden Forandring eller videre Tillæg at anvende disse som Stedsbetegnelser. Her behøves kun eksempelvis at mindes om de slaviske Stedsnavne Premyslaw (tydsk Prenzlaw) i Ufermark, Boleslaw (tydsk Buzlaw) i Bøhmen, Wladislaw (tydsk Woslaw) og Bratislaw (t. Breslaw) i Schlesien, Radislaw (t. Retz) i Østrik, Jaroslaw i Galizien, Ratibor i Schlesien, Bizimir (t. Wismar) i Mecklenborg, Kazimir i Schlesien, Jaromir og Wladimir i Rusland. Disse Stedsnavne svare til de tilsvarende slaviske Personnavne, og saaledes tør vi ogsaa deraf, at man, som anført, ligeledes finder Stedsnavnet Dragomir hos de bulgariske Slaver, dristigen slutte, at hos disse ogsaa Personnavnet Dragomir maa have været i Brug. Men naar dette først saaledes er givet, kunne vi ikke heller miskjende det samme slaviske Navn i den græske Form, som Navnet har antaget i Byzantinerne's Fortælling om Keiser

¹⁾ Jeg er bleven opmærksom paa dette Stedsnavn paa et lille Kert over Balkanpasserne i The Illustrated London news, Nov. 5, 1853. (Vol. XXIII p. 385). Af almindelige Kert over Tyrkiet kan her kun nævnes eet, hverpaa det samme Navn anføres, nemlig Carte générale de la Turquie, par A. Brué, Géographe du Roi. Paris. 1840. fol.

Niképhorus's Kamp mod de slaviske Bulgarers Konge, Krumus, og om Grækerens befjendte Nederlag, der tillod Bulgarkongen efter Oldtidens Skik at kunne lade sig tildanne en Drifkestaal af den faldne Keisers Hjerneskal. Ved denne Leilighed læses nemlig hos Theophanes og Anastasius som et Personnavn, der fandtes hos de slaviske Bulgarer, Dargamer, der aabenbart nok væsentligen falder sammen med Navneformen Dargmar i Norden¹⁾, og der hos Byzantinerne omtrent forholder sig til det slaviske Navn Dragomir paa den samme Maade, hvorpaa ogsaa det slaviske Vladimir hos dem bliver til Valdimir²⁾.

Idet Navnet Dargmar hos os maa anerkjendes som et slavisk Navn, bortfalder tillige den egentlige Grundvold for de forskjelligartede og tildeels saa kunstige Fortolkninger, hvortil det her gav Fantasten Anledning. Men for alle dem, der nodigen vilde, at et saadant historisk Navn skulde miste sin poetiske Skjønhed, bør det her ikke undlades at tilføies, at Dronning Dargmars Navn dog ei heller i denne Henseende taber, fordi vi nu anerkjende Navnet som det slaviske Dragomir. Den sidste Deel af dette Navn, mir, betyder nemlig Fred, Forsoning³⁾; i en böhmisk Oversættelse af det nye Testamente hedde Christi Ord „Fred være med Eder“ (Joh. 20, 19) mir wam, hans Ord „Fred giver jeg Eder“ (Joh. 14, 27) mir dawam wam. Den anden Deel af Navnet er det vendiske og oldslaviske Ord drago, det polske drogo, det nyere

¹⁾ Theophanis Chronographia. Ex recensione Joannis Classeni Bonnæ. 1839. p. 775. Anastasii Historia ecclesiastica ex Theophane. Ex recensione Immanuelis Bekkeri. Bonnæ. 1841. p. 280.

²⁾ *Ἀρχὸν Βουλγαρίας Βαλδύμιρ*. Leonis Grammatici Chronographia. Ex recognitione Immanuelis Bekkeri. Bonnæ. 1843. p. 231.

³⁾ Jungmann, Slownjk Česko-Německy. II, 448. Trojanski, Dokładny Polsko-Niemiecki Słownik. Poznan, Berlin i Bydgoszcz. 1835. I, 366.

bøhmiske draho, der svarer til det tydske theuer, det engelske dear, vort dyrebær, i begge de Begreber, som disse Ord omfatte, baade den materiellere og den mere aandelige¹⁾; saaledes oversættes til Exempel dyrebær Salve (Joh. 19, 42) ved draha mast, og mug drahy siger man i Bøhmen, hvor vi sige min Kjære, min Dyrebære. Kvindenavnet Dragomir betyder saaledes ordret den Fredkjære, den Fredsæle; det svarer væsentligen til de oldtydske Kvindenavne Frida, Friderat, Fredegunt, Fridihilt, Guntfrid, Liutfrid, Fridelint, Frideswint og Frideburch²⁾, og Kong Baldemar Seiers Dronning Margareta Dargmars Navn indtager i vor Historie sit Navn ved Siden af Kong Frode Fredegodes³⁾. Da Bedel første Gang i Trykken udgav Kjempeviserne, foiede han til de Vers, der endnu findes i Haandskrifterne, tillige det, der priser Dargmar som den, med hvem Freden kom til Danmark. I ydre Henseende, med Hensyn til Forholdet til andre Folk, hvorpaa denne Lovpriisning

¹⁾ Jungmann, Slownik Cesko-Německy. I, 461. Trojanski, Dokladny Polsko-Niemiecki Slownik. I, 141.

²⁾ Weinhold, Die deutschen Frauen in dem Mittelalter. S. 17.

³⁾ Fredes Tilnavn findes ifrevet frithgothe, frethgothe, fritgothæ, fredhegodhe, frithgothæ. Nomina regum Danicæ a Dan ad Ericum Glipping. S. R. D. I, 19. Series Runica prima. S. R. D. I, 27. Svenonis Aggonis filii, compendiosa Regum Danicæ historia. S. R. D. I, 47. Petri Olai Chronica. S. R. D. I, 85. Chronicon Erici Regis. S. R. D. I, 153. Den saakaldte Kong Eriks Krønike. Nye danske Magazin. V, 169. Sammenstillingen vilde bortfalde efter en Giesning af Munch (Det norske Folks Historie. 1ste Deel. Christiania 1852. S. 222), fersaavidt denne nemlig troer det „værdt at mærke, at Fredes hos danske Skribenter brugelige Tilnavn frithgote ikke behøver at forklæres som fridgodi, den fredegode, men som fridgodi, æ: Fred-Goden, Fred-Væsen, ja at det maaskee kan grunde sig paa en Misforstaaelse af „Frægothe“, æ: Freysgodi, Frey-Goden“. Men det fortjener herimod at anmærkes, at Zuerre ogsaa anfører Fródi hinn fridsami. Snorro, Heimskringla, edr Noregs Konunga-Sögur. Hauniae. 1777—83. fol. I, 31.

henleder Tanken, ville Ordene imidlertid ikke kunne give noget historisk Billede af de Nar, hvori Dargmar var de krigeriske Daners Dronning. Men ligesom de have historisk Sandhed med Hensyn til det forsonlige Sind, der lod Dargmars Forbønner løse Fangens, — endog den farligste Fanges — Lænker, saaledes vil til de af Bedel optagne Ord om, hvorledes „hun kom med Fred“, en Grindring herefter ogsaa kunne knyttes om den virkelige Betydning af Dargmars Navn.¹⁾

¹⁾ Udvalgte danske Viser fra Middelalderen. II, 77. Det kan her ogsaa fortjene at tilføies, at det er Bedel, der i de to Viser om Dargmars Ankomst til Danmark selv har indsat alle de Stedsnavne, der nu læses i dem. Hvad af disse Navne Mands og Ribe angaaer, turde det imidlertid vel antages, at Bedel dog heller ikke optog dem uden at støtte sig til historiske Kilder og Sagn. Saaledes er det ovenfor blevet ommeldt, hvorledes det isølge paalidelige Kilder var Ribe, hvorfra Valdemar Seier i Maret 1207 lod den tydske Kong Otto IV seile over til hans Nærbreder, Kong Johan af England, og det lader sig altsaa vel antage, at en tilsvarende, gammel Tradition endnu paa Bedels Tid ogsaa kan have nævnt Ribe som det Sted, hvor Dronning Dargmar ved sin Ankomst i Maret 1205 første Gang betraadte det danske Fastland. Saaledes blev fremdeles det Sagn, hvorefter en gammel dansk Dronning engang skal have skjænket Mandsboerne nogle Enge paa Fastlandet til Høbjergving (Pontoppidan, Den danske Atlas. Kbhvn. 1763—81. 4o. V, 730), endnu i Begyndelsen af dette Aarhundrede paa Mands selv fortalt om Dronning Dargmar, „der engang strandede paa Mands“. (H. Bruun, Forsøg til en fysisk-økonomisk Beskrivelse over Eilandet Mands. Haderslev. 1806. S. 38). Og saaledes findes endnu paa Fjans, i Nordby Kirke, en meget gammel rund Døbefont af Steen, med omkringlebende Indskrift, der isølge et nedarvet Sagn ligeledes netop af Dronning Dargmar er bleven skjænket til Kirken. Rigtigheden af et, efter en meddeelt Aftegning, tidligere af Professor Thorsen yttret Skjen, der afskærer enhver Tanke om i disse Skrifte tegn, som man derovre havde troet, muligens at kunne see Runer, blev mig selv indlysende under et Besøg, som jeg forrige Aar kunde gjøre til Fjans, hvorimod Indskriften synes at have nogen Lighed med de Facsimiler, der ere aftrykte i Boczels Samling af Mährens gamle Diplomer. Forudsat altsaa, at Indskriften var virkelig böhmsk, og under Forudsætning af, at det forholder sig rigtigt med Sagnet, hvorefter Døbefonten er en Gave af Dronningen, lader det sig tænke, at en slavisk Utkyndig engang ogsaa her vilde kunne finde Navnet Dragomir.